ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

НАСТАЎНІЦКАЯ газета

№ 89(5271)
Чацвер, 9 жніўня 2001 года

Выходзіць з 20 снежня 1945 года

Кошт у розніцу — 80 руб.

Пра што б хацелася сказаць на II з'ездзе настаўнікаў Рэспублікі Беларусь

Вёска без ліцэяў

Аляксандр Іванавіч Емяльянаў, загадчык Бабруйскага раённага аддзела адукацыі Магілёўскай вобласці:

— Мяне вельмі непакоіць лёс сельскай школы, яе развіццё, бо наш раён выключна сельскі, у які ўваходзіць 16 сярэдніх, 4 базавыя і 1 пачатковая школы, а яшчэ 15 дзіцячых садкоў, ВВК, сацыяльны прытулак і спецшкола. У гарадах ужо даўно арганізуюцца ўстановы новага тыпу — гімназіі, ліцэі. На вёсцы ж такое зрабіць пры такіх умовах проста нерэальна. Ужо сёння назіраецца вялікая розніца паміж вучнем гарадской і сельскай школы. Апошні шмат чаго недаатрымлівае. І гэты разрыў будзе яшчэ павялічвацца. Рэформа школы прадугледжвае стварэнне ў старшых (11-12) класах ліцэйскага накірунку. Але ж незразумела, як ён будзе выглядаць на вёсцы.

Мы жывём у час вялікага тэхнічнага прагрэсу, а карыстацца яго пладамі не маем магчымасці. У нас няма самага элементарнага — добрых камп'ютэраў, ксеракса, факса і г.д. На ўвесь раён працуе адзін камп'ютэрны клас з больш-менш навейшымі машынамі. Вёска традыцыйна застаецца ў баку ад усялякіх новаўвядзенняў.

Што ў нас з педагагічнымі кадрамі? Іх не хапае, і праблема не вырашаецца з-за таго, што на вёсцы не будуецца жыллё, таму, што там няма ніякіх культурна-бытавых устаноў. Моладзь уцякае, нам жа застаецца працаваць з пенсіянерамі. А з імі пра навацыі не даводзіцца весці гаворку. Сёлета па размеркаванні да нас у раён павінны прыехаць 18 маладых спецыялістаў, 13 з якіх — настаўнікі пачатковых класаў, але ж нам не патрэбны такія спецыялісты. Мы маем неабходнасць у настаўніках матэматыкі, фізікі, моў, хіміі, біялогіі.

Матэрыяльна-тэхнічнае становішча нашых школ выклікае цяжкія пачуцці. Вось зараз — час рамонту. Пяць школ у раёне патрабуюць капітальнага рамонту. З раённага бюджэту мы атрымліваем на гэтыя патрэбы амаль капейкі. Кожная школа, яе кіраўніцтва пасвойму выходзяць са становішча — шукаюць фундатараў, бацькоў падключаюць, самі зарабляюць, працуючы на калгасных палетках і фермах. Але ж, шчыра кажучы, хапае ўсё роўна толькі на так званы касметычны рамонт. А ўсё ж гэта адбіваецца на здароўі нашых дзяцей. Яны сядзяць за маленькімі партамі, глядзяць на старую дошку, пішуць "нябачнай" крэйдай.

І яшчэ ёсць адна праблема, якую неабходна хутчэй вырашаць — праблема сям'і, сіроцтва пры жывых бацьках. На вёсцы здараюцца такія выпадкі, калі бацькі кідаюць сваіх дзяцей і выязджаюць немаведама куды. За мінулы год у нас 13 бацькоў былі пазбаўлены сваіх правоў. У нашым прытулку зараз знаходзіцца 27 дзяцей, якіх няма куды ўладкаваць. Сёння трэба дапамагчы сям'і, толькі так можна ўратаваць дзяржаву.

Пазбавіцца ад залішняй апекі

Валянціна Ткачова, настаўніца рускай мовы і літаратуры Краснапольскай сярэдняй школы № 1 Магілёўскай вобласці, дэлегат II з'езда настаўнікаў:

— Сапраўднай першаасновай велічаюць настаўніка. Таго, хто абуджае розум чалавека, яго таленты і здольнасці, хто закладвае ўяўленне пра свет, пра дабрыню і зло. Чаму ж педагог ператварыўся ў служачага-падзёншчыка, які нагружаны бясконцымі абавязкамі, апрача галоўных — быць тым, хто глядзіць на некалькі пакаленняў уперад, фарміруе і выхоўвае будучых грамадзян?!

Дваццаць пяць гадоў я прастаяла за настаўніцкім сталом. Хочацца напісаць — "за станком", бо ў маёй рабоце было многа механічнага, атупляючага, закладзенага праграмай: некалькі пісьменнікаў, некалькі кніг, дакладны пералік ведаў і ўменняў вучняў, якія яны павінны былі засвоіць пад маім кіраўніцтвам.

Мы былі робатамі і робатаў штампавалі. "Настаўнік-робат"... Многім гэта словазлучэнне — не па душы. Але калі ўсё-такі звярнуцца, у першую чаргу, да сумлення?.. Атрымліваецца наступнае: шмат напісана і сказана пра вялізную перагрузку настаўніка, пра праверку сшыткаў і неўпарадкаванасць быту, асабліва ў сельскай мясцовасці, пра прыкрыя праверкі "інстанцыямі", пра многае і многае іншае, якое прыгнятае і падаўляе асобу настаўніка і ператварае яго ў "чалавека-машыну" — урокадаўцу.

Як цяжка было таму педагогу, які хацеў і змог захаваць і высока несці сцяг сапраўднай інтэлігентнасці, незаспакоенасці, патрабавальнасці да сябе і другіх. Зараз многае па-іншаму. Аднак праблем і сёння хапае, і нікуды нам ад іх не дзецца.

Настаўніцтва спадзявалася, што сістэма аплаты працы дасць магчымасць мець вучэбную нагрузку настаўнікам, якая б дазволіла палепшыць падрыхтоўку да ўрокаў, больш поўна рэалізаваць свой творчы "патэнцыял". Тым не менш гэта праблема так і засталася нявырашанай. А аплата за праверку сшыткаў? Хто хоць раз спрабаваў зразумець неразборлівае пяро, той ведае, якога цярпення патрабуе гэта праца. Дзе, якая праца ў краіне яшчэ так аплочваецца?!

Калі я аддаю ў цырульні за пятнаццаць хвілін работы з маёй немудронай стрыжкай дзве тысячы, то кожны раз успамінаю пра вечны груз неправерaных сшыткаў, і становіцца балюча, крыўдна і шкада сябе. У апошні час — асабліва, бо ўсе навокал сталі старанна лічыць свае даходы, а мы саромеемся заявіць пра несправядлівасць у адносінах да нас.

Гэта — праблема? Так, праблема. І адна з прычын таго, што нашы былыя вучні, якія заканчваюць педагагічныя навучальныя ўстановы, не асабліва імкнуцца працаваць па спецыяльнасці.

Лічу, што адносіны да настаўніка і яго працы трэба рашуча мяняць. Пазбавіць яго ад залішняй апекі, зняць падазронасць у адносінах да пошукаў і знаходак яго, максімальна вызваліць час і сілы для галоўнага. Ліквідаваць усе перашкоды і стварыць годныя матэрыяльныя ўмовы для творчай працы настаўніка.

Падрыхтавала Святлана КІРСАНАВА.

Юныя жыхары старажытнага Друцка (цэнтр былога Друцкага княства, цяпер вёска ў Талачынскім раёне). Сёлета адзначаецца 1000-годдзе Друцка.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БЕЛТА.

Абітурыент–2001

Першы набор

Скончыліся ўступныя экзамены ў ВНУ нашай краіны. Эстафету перанялі сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы. З першага жніўня пачаліся ўступныя экзамены ў каледжах і тэхнікумах.

Я завітала ў Індустрыяльна-педагагічны каледж Рэспубліканскага інстытута прафесійнай адукацыі, каб даведацца, як тут ідзе прыёмная кампанія, ці паявіліся змены. Каледж рыхтуе спецыялістаў па трох спецыяльнасцях: "Прамысловае і грамадзянскае будаўніцтва", "Санітарна-тэхнічнае абсталяванне будынкаў" і "Працоўнае навучанне" (тэхнічная праца). План прыёму на дзённае аддзяленне складае 360 чалавек, на завочнае — 80. Агульны конкурс — прыкладна 1.7 чалавека на месца. Як і чакалася, за кошт абітурыентаў, якія не паступілі ў вышэйшыя навучальныя ўстановы, конкурс павялічыўся. Асаблівай папулярнасцю карыстаецца спецыяльнасць "Прамысловае і грамадзянскае будаўніцтва", што абумоўлена патрабаваннем часу. Дарэчы, на завочнае аддзяленне на гэтую спецыяльнасць прымаюцца толькі выпускнікі прафесійна-тэхнічных вучылішчаў, якія да таго ж працуюць па спецыяльнасці.

Усе абітурыенты здаюць два экзамены: матэматыку (вусна) і пішуць дыктоўку на рускай або беларускай мове (па выбары). Выдатнікі маюць палёгку: яны могуць быць залічаны, калі напішуць дыктоўку на пяцёрку. Існуюць ільготы і для "мэтавікаў". Для іх — асобны конкурс. Сёлета мэтавы прыём ажыццяўляецца толькі для ўпраўлення адукацыі Гродзенскага аблвыканкама (па загаду Міністэрства адукацыі).

Ёсць у прыёмнай кампаніі каледжа новаўвядзенні, пра якія паведаміў Уладзімір Якаўлевіч Кановіч, прарэктар па вучэбна-вытворчай рабоце Рэспубліканскага інстытута прафесійнай адукацыі і кіраўнік Індустрыяльна-педагагічнага каледжа:

— Прыёмная кампанія гэтага года вызначаецца складам абітурыентаў. У мінулыя гады на спецыяльнасці "Прамысловае і грамадзянскае будаўніцтва" і "Санітарна-тэхнічнае абсталяванне будынкаў" залічваліся толькі выпускнікі прафесійна-тэхнічных вучылішчаў, ды яшчэ з рабочай кваліфікацыяй. На спецыяльнасць "Працоўнае навучанне" — выпускнікі сярэдніх школ. Сёлета на спецыяльнасць "Прамысловае і грамадзянскае будаўніцтва" вырашылі прымаць і выпускнікоў школ. Уводзяцца новыя вучэбныя планы, якія дазволяць усім навучэнцам набыць падрыхтоўку аднаго ўзроўню.

З верасня 2000 года Індустрыяльна-педагагічны каледж уваходзіць у склад Рэспубліканскага інстытута прафесійнай адукацыі. На базе каледжа і інстытута падрыхтавана глеба для набыцця выпускнікамі вышэйшай адукацыі. У гэтым годзе праходзіць першы набор па дзвюх спецыяльнасцях: "Прафесійнае навучанне" (інжынер-педагог) і "Прафесійна-педагагічная дзейнасць" (выкладчык спецыяльных дысцыплін вытворчага навучання). Ужо адбыўся набор адной групы на дзённую форму навучання, у пачатку верасня будзе набірацца група завочнай формы. Залічэнне праводзіцца па выніках субяседавання. Будучыя выпускнікі згаданых спецыяльнасцей — выкладчыкі сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў.

Вольга ДУБОЎСКАЯ.

Лета–2001

Сонца было ўдосталь

Гэтым летам у аздараўленча-спартыўным летніку санаторыя-прафілакторыя Беларускай дзяржаўнай політэхнічнай акадэміі, які размясціўся ў маляўнічым паўднёвым кутку Мінскага мора, адпачнуць і папраўяць сваё здароўе больш як 250 студэнтаў з усіх факультэтаў БДПА.

Маладых людзей, якія прыбылі ў санаторый-прафілакторый, абавязкова правяраюць на "трываласць" высокакваліфікаваныя ўрачы, а потым дапамагае ім "падрамантавацца" добрая лячэбна-аздараўленчая база з найноўшым абсталяваннем. Гэта і прывабл іvae многіх супрацоўнікаў, студэнтаў для паездкі ў свой санаторый. І Крым, і Каўказ не патрэбны!

Закончылася сесія — і прывітанне, лета! Мы, члены зборных каманд акадэміі па баскетболу і спартыўнай аэробіцы, пасля доўгіх разваг, куды б нам падацца адпачыць ды пазагараць, вырашылі: у родны санаторый-прафілакторый на Мінскім моры! Там якраз пачаў працаваць аздараўленча-спартыўны летнік.

Лета ўдалося. Сонца — спякотнае. Мора — ласкавае. І ўсім нам — вельмі весела! Змену мы адкрылі на свята Купалля. Аблівалі вадой усіх. А потым прыйшлі на агульнае пастраенне. Прарэктар па сацыяльнай рабоце Валерый Аляксандравіч Смёткін быў нешматслоўным: адпачывайце, загарайце, умацоўвайце здароўе! І пра трэніроўкі не забывайцеся!

Самадзейныя артысты акадэміі таксама прыехалі ў санаторый-прафілакторый адпачыць, паплаваць у моры. Зрабілі ўсім адпачываючым свае музычныя падарункі. На "біс" выступіў вядомы ўсім нам любімец публікі, студэнт другога курса Рэспубліканскага адукацыйнага цэнтра, майстар спорту па акрабатыцы Ілья Волчак. Яго сольны нумар спадабаўся кожнаму.

І вось — пясчаны ласкавы бераг Мінскага мора. Высока ў неба ўзнялося полымя вялізнага кастра, асвяціўшы ўсё навокал. Колькі было смеху, жартаў, песень, адмысловых розыгрышаў-конкурсаў! Забаўныя сувеніры і прызы ўручылі ўсім удзельнікам. Дыскатэкай да глыбокай ночы завяршыўся гэты дзень.

Ну, а потым паляцелі дні адпачынку і спартыўных спаборніцтваў. Настольны тэніс, валейбол, футбол, дартсу, більярд і, вядома ж, нашы прафесійныя віды — баскетбол, спартыўная аэробіка. І надвор'е на 100 працэнтаў апраўдала нашы надзеі. Чорнае, Эгейскае ды іншыя моры нам проста не патрэбны. Мы выбіраем Мінскае!

Калектыў у нашу аздараўленча-спартыўную змену падабраўся дружны. Здарова пастараўся спартклуб на чале з яго ўсюдысным, нястомным старшынёй Аляксандрам Анціпіным. Тон ва ўсім задавалі нашы трэнеры Ірына Іванаўна Баранава і Алена Анатольеўна Пачапень. У трыо з імі добра ўпісаўся арганізатар усіх спартыўных гульняў, інструктар па спартыўнай аэробіцы Сяргей Васільевіч Грычынскі.

Адпачынак прайшоў цудоўна. Так хочацца вярнуцца ў санаторый-прафілакторый зноў. Ды гэта і няцяжка!

Людміла ПРАХАРЭНКА, член зборнай каманды БДПА па баскетболу.

Дашкольнае выхаванне

Захоўваецца высокі рэйтынг

Сістэма выхавання на рубяжы эпох патрабуе асобнай размовы. Якой будзе дашкольная адукацыя ў XXI стагоддзі, у III тысячагоддзі?

Сёння ў грамадстве няма адзінага погляду на дашкольную адукацыю. Так, ёсць меркаванне, што дзіцячыя сады не патрэбны ўвогуле, што адукацыю дзяцей дашкольнага ўзросту можна аддаць на водкуп бацькам і што менавіта яны могуць самастойна падрыхтаваць дзіця да будучай ступені адукацыі. Магчыма, для некаторай, невялікай, часткі насельніцтва рэспублікі гэтае пытанне непрымальнае. Але па попыце бацькоў на дашкольныя ўстановы ў Партызанскім раёне Мінска можна зрабіць выснову: у паслугах дашкольнага выхавання мае патрэбу пераважная колькасць бацькоў, у якіх ёсць дзеці дашкольнага ўзросту.

Выхаваўча-адукацыйны працэс у дашкольнай установе забяспечваюць педагогі-энтузіясты, якія аддаюць свае сэрцы самым маленькім грамадзянам. Яны могуць усё — абсталяваць групы і кабінеты, зрабіць цацкі, вучэбныя і гульневыя дапаможнікі і г.д. Пералік, на жаль, можна працягваць. Чаму "на жаль"? Ды менавіта таму, што дэфіцыт або адсутнасць фінансавання традыцыйных, надзённых патрэб сістэмы дашкольнай адукацыі "асуджае" педагогаў на такія ўменні. І ўсё-такі, нягледзячы на гэта ў нашым педагагічным калектыве мы прад'яўляем новыя патрабаванні да ўзроўню прафесіяналізму сучаснага выхавацеля.

Адной з асаблівасцей сістэмы адукацыі на сучасным этапе з'яўляецца варыянтнасць работы ўстаноў. Стварэнне нацыянальнай праграмы "Пралеска", "Канцэпцыі дашкольнага выхавання" і прыняцце шэрагу нарматыўна-прававых дакументаў азначае перагляд зместу адукацыі, яго абнаўленне і змяненне, інавацыйнасць педагагічных тэхналогій, аптымальнае спалучэнне індывідуальнай і сумеснай дзейнасці дзяцей у розных відах: гульні, канструяванні, выяўленчай дзейнасці, музычнай, тэатралізаванай, пазнавальнай. Нашай практыцы прапанаваны разнастайныя тэхналогіі і методыкі, якія могуць выкарыстоўвацца ў педагагічнай рабоце з дзецьмі.

Дашкольная ўстанова № 260 — тыпавая ўстанова, у якой функцыянуюць восем узроставых груп: "Малышы", "Чамучкі", "Фантазёры", эксперыментальная група па апрабацыі тэхналогіі М.Мантэсоры, два падрыхтоўчыя класы гімназіі № 7, дзве спецыяльныя групы для дзяцей-інвалідаў з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця і група лагапедычная для дзяцей з агульным недаразвіццём маўлення. Асноўнымі прынцыпамі работы з дзецьмі з'яўляюцца:

— стварэнне ўмоў для развіцця індывідуальнасці кожнага дзіцяці;

— клопат пра эмацыянальна-асобаснае развіццё з вырашэннем задач навучання;

ахова жыцця і здароўя дзяцей з улікам узросту і індывідуальных асаблівасцей;

— стварэнне спрыяльнага сацыяльна-псіхалагічнага клімату ў дашкольнай установе;

— выхаванне дабрыні, спагадлівасці, рэалізуючы запавет "Шлях да душы дзіцяці — дабрыня".

Прыярытэтнымі напрамкамі работы дзіцячых устаноў сталі:

— фізічнае выхаванне сродкамі арганізаваных мерапрыемстваў, загартоўваннем, карэкцыйнай работай з дзецьмі, масажам, ЛФК, гуртковай работай;

— развіццё інтэлектуальна-пазнавальнай актыўнасці дзяцей метадам ТВВЗ;

— укараненне ў работу з дзецьмі тэхналогіі Марыі Мантэсоры.

Перагляд уласных педагагічных установак, фарміраванне новага мыслення, самавыхаванне — працэс складаны і працяглы. Яго тэмп значна адстае ад хуткасці распаўсюджання інфармацыі праз новыя праграмы і іх укараненне ў практыку. Педкалектыву цяжка перастройвацца, адмаўляцца ад фармалізаваных прыёмаў і аднастайных форм арганізацыі дзіцячай дзейнасці. Патрэбен "рухавік" — ініцыятыўны, аўтарытэтны, адказны і кваліфікаваны чалавек. Дзякуючы ўвядзенню ў штатны расклад з 1 студзеня 2001 года намесніка загадчыка па асноўнай дзейнасці і педагога-псіхолага, праца ў калектыве становіцца больш эфектыўнай.

Цяпер крыху пра эксперымент.

Тэхналогія М.Мантэсоры больш псіхалагічна камфортная для дзіцяці. Увядзенне тэхналогіі ў педкалектыў, укараненне яе элементаў работы з дзецьмі ва ўсіх узроставых групах мы ўсведамляем як неабходнае і своечасовае, таму што ў працэсе выкарыстання сістэмы выхавання павялічваецца магчымасць дыферэнцыяванага падыходу да выхаванцаў, што дазваляе забяспечыць паўнацэннае цэласнае развіццё асобы дзіцяці.

Вывучыўшы сутнасць тэхналогіі М.Мантэсоры, мы прыйшлі да высновы стварыць новую сістэму выхавання ў спецгрупе дзяцей-інвалідаў з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця, заснаваную на прынцыпах гуманізму, дэмакратыі, індывідуальным падыходзе. Першым крокам было інтэграванне дзяцей са спецгрупы ў нармальна адаптаванае дзіцячае асяроддзе — лагапедычную групу і эксперыментальную групу. Вынік станоўчы і вельмі патрэбны з абодвух бакоў: здаровыя дзеці выхоўваюць у сабе пачуццё спагадлівасці, міласэрнасці, узаемадапамогі, хворыя — атрымліваюць падтрымку, радасць, натхненне ад удзелу ў жыцці дзіцячага калектыву. Мы, педагогі, адчуваем шчырую радасць ад таго, што можам аблегчыць жыццё нямоглых дзяцей. "Ад сэрца да сэрца" — дэвіз работы ў групе з дзецьмі-інвалідамі. Хацелася б мець больш высокакваліфікаваных медыцынскіх спецыялістаў для абслугоўвання і лячэбна-аздараўленчай работы з дзецьмі.

Кожнаму спецыялісту нашай сістэмы хачу пажадаць здароўя, цярпення, удач, умення знаходзіць выйсце з самых цяжкіх сітуацый і захоўваць высокі прафесіяналізм.

Алена ЦІХАНАВА, загадчыца дзіцячага сада № 260 Мінска.

Студэнцкая практыка

І загаварылі стагоддзі...

Запамінальным быў мінулы месяц для студэнтаў-гісторыкаў (першакурснікаў) Полацкага дзяржаўнага універсітэта (ПДУ). Ліпень стаў для іх часам вучэбнай практыкі.

Васіль Шайкоў, загадчык кафедры гісторыі і сацыялогіі ПДУ:

— Студэнты першага курса археалагічную практыку праходзілі ў Полацку. Кіраваў ёю былы выпускнік нашага універсітэта Д.У.Дук, які паспяхова спалучае працу выкладчыка кафедры з вучобай у аспірантуры Інстытута гісторыі Нацыянальнай Акадэміі навук Рэспублікі Беларусь. Пэўную метадычную дапамогу Дзянісу Уладзіміравічу аказваў археолаг Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка Віталь Уладзіміравіч Гаўрылаў (таксама былы выпускнік Полацкага дзяржуніверсітэта). Раскопкі вяліся на тэрыторыі Вялікага пасада Полацка непадалёк ад будынкаў езуіцкага калегіума (кадэцкага корпуса). Знойдзена шмат цікавых рэчаў, якія дазваляюць аднавіць страчаныя старонкі гістарычнай спадчыны слаўнага горада.

Два студэнты-гісторыкі праходзілі практыку ў складзе міжнароднай археалагічнай экспедыцыі, якая працавала ў Старай Русе (Расія). Гэта стала магчымым дзякуючы падпісанаму паміж Полацкім і Ноўгарадскім дзяржаўнымі універсітэтамі ў студзені 2001 г. пагадненню аб супрацоўніцтве. Спадзяемся, што ў наступным годзе і студэнтам з Вялікага Ноўгарада будзе цікава паўдзельнічаць у раскопках старажытнага Полацка.

Звярну ўвагу на такую акалічнасць. Падчас практыкі студэнты далучаюцца і да такой "тонкай" справы, як рэстаўрацыйныя работы. Ужо больш дзесяці гадоў у Полацкай Спаса-Праабражэнскай царкве над выяўленнем і аднаўленнем старажытных фрэсак працуе вядомы беларускі рэстаўратар Уладзімір Ракіцкі. У 1995 г. вучнем у яго працаваў студэнт-гісторык Аляксандр Рытаў (зараз аспірант Белдзяржуніверсітэта), а ў сёлетнім ліпені "вучняваўся" Дзяніс Гуткін.

З багатымі ўражаннямі і скарбонкай новых-старых песень, замоў, паданняў і легенд штогод вяртаюцца ўдзельнікі этнаграфічнай экспедыцыі. Геаграфія іх маршрутаў за гэты час праля гла праз Верхнядзвінскі, Расонскі, Бешанковіцкі, Міёрскі, Полацкі, Ушацкі, Глыбоцкі раёны.

Увосень па выніках летніх археалагічна-этнаграфічных экспедыцый будзе наладжана студэнцкая навукова-практычная канферэнцыя і выстава, якую збіраемся разгарнуць у фае бібліятэкі універсітэта.

Дзяніс Дук, выкладчык кафедры гісторыі і сацыялогіі:

— Мэтай раскопак з'явілася вывучэнне культурнага пласта тэрыторыі, якая прылягае з поўдня да будынка былога Полацкага кадэцкага корпуса. Культурны пласт склаў 1,8 — 2,4 метры.

Падчас раскопак былі разабраны развалы трох печаў, якія існавалі ў розны час у прамежку XVII-XVIII стагоддзяў. Дзве з іх можна цалкам рэканструяваць. Усе тры печы ўпрыгожвалі інтэр'ер сядзібы заможнага палачаніна, паколькі амаль усе фрагменты і цэлыя пласціны кафлі пакрыты шкляной палівай.

Самым цікавым было даследаванне пабудовы першай паловы XVI стагоддзя. Устаноўлена, што яна была летняга тыпу, і пра яе функцыянальнае прызначэнне дакладней можна будзе меркаваць пасля раскопкі ўсёй плошчы жылога дома.

Археалагічныя знаходкі характарызуюць адпаведныя гістарычныя эпохі.

Раскопкі далі новы багаты матэрыял па вывучэнні эканамічнага і культурнага развіцця старажытнага Полацка.

Знойдзеныя прадметы пройдуць апрацоўку і частковую кансервацыю ў лабараторыі кафедры гісторыі і сацыялогіі, пасля чаго будуць перададзены на захоўванне ў фонды Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка.

Найбольш каштоўныя, без сумнення, будуць экспанавацца ў Полацкім краязнаўчым музеі.

Тацяна Несцерава, студэнтка, староста групы:

— У мінулым годзе, калі я паступала ў Полацкі дзяржуніверсітэт на спецыяльнасць "Гісторыя", з цяжкасцю верылася, што буду ўдзельнічаць у археалагічных раскопках.

Мы знайшлі такія рэчы, з якімі я сутыкнулася ўпершыню, напрыклад, салдацкі медальён, кадэцкія пагоны, гузікі, нават рэшткі тканіны мундзіраў.

Практыка вельмі паўплывала на згуртаванасць групы, мы сталі прыязней адносіцца адзін да аднаго.

Упэўнена, яшчэ не адзін дзесятак гадоў фотаздымкі, зробленыя падчас раскопак, і эмоцыі, якія мы атрымалі, будуць грэць нашы душы.

Аляксандр Салаўёў, студэнт:

— Дзеля практыкі можна вытрымаць любую сесію. Асабліва мне спадабалася працаваць з печчу, складзенай з ганчарных форм. Гэта быў сапраўдны іспыт па расчыстцы складаных аб'ектаў.

Надзея Аніскавец, студэнтка:

— Пасля практыкі засталіся самыя светлыя ўспаміны. І шмат фотаздымкаў. На наступны год, калі атрымаецца, мы абавязкова будзем "капаць" яшчэ раз.

Падрыхтаваў Уладзімір НОВІК.

Весткі з Капыльскага раёна

Школа стане гімназіяй

Адна са старэйшых навучальных устаноў Капыльскага раёна, сярэдняя школа № 1 райцэнтра, з новага навучальнага года прыме сваіх выхаванцаў як гімназія. Нядаўна школьны будынак быў капітальна рэканструяваны, узведзена арыгінальная прыбудова.

Дырэктар Зінаіда Васільеўна Прыміч на гэты конт зазначыла:

— Педкалектыў і надалей будзе прыкладаць усе намаганні, каб удасканальваць навучальна-выхаваўчы працэс. Гэтага вымагае новы статус навучальнай установы.

Перакананa, што ў сценах гімназіі вучні будуць атрымліваць грунтоўныя веды па матэматыцы, фізіцы, філалагічных дысцыплінах.

Як след шчыруюць дзеці

Адчувальную дапамогу ў рамонце класных пакояў, увогуле ў падрыхтоўцы школ да новага навучальнага года аказалі старшакласнікі. Яны былі аб'яднаны ў 27 рамонтна-будаўнічых брыгад і 250 вытворчых звенняў.

Вынік усяго гэтага не стаў чакаць. На сённяшні дзень адрамантавана дзве тысячы адзінак школьнага абсталявання.

Як след шчыруюць вытворчыя брыгады-звенні: на іх рахунку 26 гектараў праполатай агародніны, 19 гектараў пасаджанага лесу, нарыхтаваны кармы для школьных коней.

Варта згадаць і наступнае. Школьнікі ў канікулярны час даглядаюць пэўную колькасць цялят, свіней, птушак. Вырučаныя сродкі ад іх продажу папоўняць спецрахункі школ.

Сабрана больш як 100 кілаграмаў лекавых траў.

Мікалай ЛОСІК, арганізатар аддзела адукацыі Капыльскага райвыканкама.

Увага!

Шаноўныя чытачы! Просім аўтараў допісаў у рэдакцыю паведамляць сваё прозвішча, поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас.

Гэта неабходна пры налічэнні ганарару для падатковай інспекцыі.

Педагогіка ўзаемін

Выхаванне — гэта арганізацыя ўзаемадзеяння з дзіцем

Такія словы былі аднойчы пачуты мной ад цудоўнага педагога Н.Шчурковай. І цяпер, напярэдадні новага навучальнага года, я яшчэ раз удумалася ў іх значэнне. І вас, паважаныя калегі, запрашаю паразважаць над тым, як арганізацыя ўзаемадзеяння з вучнем можа выглядаць на практыцы. Ва ўсякім разе, мне гэты выраз падаецца добрай формулай, выкарыстанне якой у практычнай дзейнасці здольна зрабіць працу выхавацеля, настаўніка больш эфектыўнай, лёгкай і творчай.

Паспрабую ўявіць сабе, як гэта можа адбывацца. Напрыклад, арганізоўваючы ўзаемадзеянне з дзецьмі, я на ўроку не скажу ім строга: "Сядзіце ціха, слухайце ўважліва", а, усміхаючыся, зазначу: "Сёння мы з вамі даведаемся пра нешта новае, цікавае і карыснае для вас. Вы падзеліцеся са мной сваімі ведамі, а я пастараюся іх дапоўніць". І гэта не будзе стандартным тлумачэннем новай тэмы — гэта будзе сумесны творчы пошук, дзе кожны зможа адчуць сябе першаадкрывальнікам!

І ўсё ж, калі раптам у выніку акажацца, што не ўсе засвоілі матэрыял, я не скажу дзецям: "Трэба было сядзець і слухаць, а не развешваць вушы!" А звярнуся да іх з прапановай: "Давайце зробім так: вы мне раскажаце, што запомнілі або што вам падалося самым зразумелым і цікавым, і мы разам адновім лагічны ланцужок нашага расказу".

Выкарыстоўваючы гэты цудадзейны прынцып узаемадзеяння, я зраблю ўсё, каб дома ні дзіця, ні члены яго сям'і не біліся над выкананнем дамашняга задання, а таксама, каб пасля майго ўрока дзіцяці не трэба было запрашаць рэпетытара. Таму што новая тэма будзе засвоена ім на "выдатна"!

Добра, скажаце вы, узаемадзейнічаць з дзецьмі, калі ўсе зацікаўлены ва ўроку, у ведах, але ж часам у класе ёсць 2-3 вучні (зрэшты, дастаткова і аднаго), якія самі не слухаюць і іншым не даюць і з лёгкасцю могуць сарваць урок. Паверце і праверце, як выручыць вас прынцып арганізацыі ўзаемадзеяння з дзіцем у гэтай сітуацыі. Бо вядома, калі вучань паводзіць сябе на ўроку неадэкватна, значыць у яго ёсць нявырашаныя праблемы, якія не даюць яму магчымасці супрацоўнічаць з настаўнікам і класам — настолькі вялікая іх важнасць. Бескарысна ў такой сітуацыі рашаць квадратныя ўраўненні і спрагаць дзеясловы.

Лічыце, што гэта смеху варта? А гэта ж сапраўды так. Сварка з маці, няўдача ў каханні, пастаяннае пачуццё сораму за бацьку-алкаголіка, непавага аднакласнікаў — гэта штодзённая псіхічная нагрузка для дзіцяці або падлетка. Спытайце ў псіхолага, ён пацвердзіць. Больш за тое, скажа вам, якія вялікія і непамерныя нагрузкі ў вучняў і як ад гэтага пакутуе іх псіхіка і цярпіць здароўе.

Што ж рабіць настаўніку, каб ураўненні рашаліся, дзеясловы спрагаліся, гэта значыць ажыццяўляўся працэс навучання, які, да таго ж, павінен быць эфектыўным.

Каб нашы ўрокі былі такімі, трэба ўзяць за правіла і гаварыць пра гэта дзецям столькі разоў, колькі спатрэбіцца: што вы гатовы зразумець іх праблемы, дапамагчы ў іх вырашэнні і што вы будзеце ўдзячны вучням за тое, што яны знойдуць час сказаць вам гэта да ўрока, загадзя. Сказаныя вамі словы дазволяць дзіцяці адчуць, што яно і яго праблемы вам неабыякавыя і вам не ўсё роўна, што з ім. Яно зразумее, што вы чалавек, які можа прыйсці на дапамогу. І няхай ён будзе самым бездакорным вучнем, але, ідучы на вашы ўрокі, ён навучыцца аналізаваць свой унутраны стан і аднойчы скажа сабе: "У мяне ўсё ў парадку і варта сёння паслухаць больш уважліва тлумачэнне новай тэмы, інакш навошта я хаджу ў школу?" І ў вас будзе яшчэ адзін аднадумца.

А калі вы яшчэ і класны кіраўнік, то праведзеныя вамі класныя і творчыя гадзіны дапамогуць вырашыць многія праблемы выхавання і навучання. Галоўнае, не забывайце пра тое, што вы можаце ўзаемадзейнічаць з дзецьмі. А ўзаемадзеянне заўсёды больш эфектыўнае, чым уздзеянне.

Таццяна ДАКУЧАЕВА,
педагог.

У люстэрку праблемы

Вернем прафарыентацыю ў школу

Многія ўрадавыя дакументы ўказваюць на тое, што праблема прафесійнай арыентацыі ў рэспубліцы наспела і патрабуе вырашэння. Дастаткова вялікая колькасць выпускнікоў мінскіх школ мае намер прадаўжаць навучанне ў ВНУ і ССНУ — 78,4 працэнта.

Безумоўна, не ўсе з тых, хто збіраецца паступаць у ВНУ і ССНУ, вытрымаюць уступныя экзамены, і многія міжволі павінны будуць скарэкціраваць свае планы. Аднак відавочна адно, што запоўніць працоўныя месцы выпускнікамі — марная справа,

Вельмі важна пачынаць будаўніцтва сістэмы з яе падмурка. А падмуркам з'яўляюцца школы.

бо жадаючых надзвычай мала. Горад адчувае недахоп кваліфікаваных рабочых кадраў. Зазначу, што многія студэнты, якія скончылі навучанне, адмаўляюцца працаваць па спецыяльнасці. У гэтым я бачу не толькі сацыяльна-эканамічны бок праблемы, але і недапрацоўку ў прафарыентацыйным плане. Гэта значыць, што падлеткі не заўсёды выразна ўсведамляюць і ўяўляюць, з якімі цяжкасцямі яны могуць сустрэцца на канкрэтным працоўным месцы.

Чаму так атрымліваецца? А таму, што адсутнічае сістэма прафесійнай арыентацыі. Часцей за ўсё прафарыентацыйная работа зводзіцца да работы з выпускнымі класамі (9, 11). А сваю работу яна (сістэма) павінна пачынаць з ранняга дзяцінства, і на працягу ўсяго школьнага перыяду дзецям патрэбна не толькі сістэмная тэарэтычная прафарыентацыйная работа, але і прафарыентацыя, падмацаваная практыкай.

Пытанне "Кім быць?" — гэта ў той жа час і пытанні "Сярод каго быць?", "Якім быць?", "Дзе быць?". Карацей, гэта пытанне не толькі пра будучую працу, але і пра лад жыцця ў будучым. Таму яно не зводзіцца да ўдакладнення прафесійных інтарэсаў і здольнасцей, а закранае ўсе важнейшыя стымулы, раней выхаваныя ў чалавека. Перш за ўсё — сістэму каштоўнасцей, гэта значыць сістэму ўстойлівых уяўленняў пра тое, што для яго больш і што менш важна ў жыцці.

Пры аналізе каштоўнасных уяўленняў розных вучняў мы бачым, напрыклад, што з прычыны спецыфічных умоў выхавання адны з іх лічаць найбольш важным у жыцці творчую, карысную для людзей працу, не задумваючыся пры гэтым ні пра зарплату, ні нават пра канкрэтны від працы. Для другіх важным уяўляецца — паездзіць, пабачыць свет, паваандраваць. Для трэціх — быць сярод цікавых людзей, сяброў. Для чацвёртых важная "чыстая" праца. Для пятых — рамантыка, шостыя ахвяруюць сваімі інтарэсамі дзеля таго, каб "не засмучаць бацькоў", для сёмых важным элементам з'яўляюцца грошы. Калі прапануемы юнаку або дзяўчыне ці выпадкова абраны імі прафесійны (а значыць і жыццёвы) шлях не адпавядае каштоўнасным уяўленням, якія сфарміраваліся або стыхійна склаліся раней, узнікае глыбокая незадаволенасць, імкненне перааарыентавацца, "вырвацца", пакуль не позна, і г.д. Адсюль праца і вучоба па прафесіі — напасціль, цякучасць кадраў, павелічэнне колькасці "няўдачнікаў" і іншыя непажаданыя наступствы маральнага і эканамічнага парадку.

Вельмі важна пачынаць будаўніцтва сістэмы з яе падмурка. А падмуркам з'яўляюцца школы (разам з ВВК, ПТВ, ССНУ і ВНУ). Перад кожным з гэтых звенняў павінна быць пастаўлена пэўная задача (мэта). Вызначаны формы і метады дасягнення гэтай мэты. Самастойнасць і свядомасць выбару не выключае, вядома, а мае на мэце педагагічную дапамогу, якую павінны пры гэтым аказваць юнакам і дзяўчатам спецыяльна падрыхтаваныя работнікі. Да прыкладу, кожны выкладчык, матэматык, біёлаг або граматэйнадзяцца павінен ведаць спецыфіку будучай прафесіі сваіх вучняў. Каб без пустаслоўя, канкрэтна і выразна на кожным уроку тлумачыць падлеткам: калі вы не будзеце ведаць гэтай тэмы, то на працы не зможаце выканаць пэўнае заданне. Цяпер большасць дзяцей сядзяць на ўроках таму, што нельга прагульваць, а трэба, каб яны вучыліся разумець, што атрыманыя веды будуць вельмі неабходны ім у жыцці.

Чалавек, які займаецца выхаваннем падрастаючага пакалення, павінен абавязкова цікавіцца асаблівасцямі псіхічных з'яў, якія адносяцца да індывідуальнага светапогляду. Цікавасць да канкрэтнага чалавека, вобраза яго думак, да яго памкненняў, а таксама інтарэс да агульных заканамернасцей псіхічных з'яў педагогу-практыку таксама неабходны, як, скажам, слесару патрэбна цікавасць да тэхнікі, тэхнічная цікаўнасць, імкненне разабрацца ў нейкім складаным механізме, устройстве.

Што, перш за ўсё, павінен умець педагог? Параўноўваць карціну поглядаў, памкненняў, ідэй вучня з эталонам грамадскага светапогляду і ў залежнасці ад вынікаў праводзіць тую або іншую выхаваўчую работу. Педагогу цяжка ўбачыць, распазнаць, вызначыць праявы светапогляду ў звычайных, будзённых і прымальных формах паводзін, маўлення, вучобай і працоўнай дзейнасці падлетка, які з'яўляецца аб'ектам выхавання.

Педагогу важна зразумець, што не фізічныя ўласцівасці прадметаў, асяроддзя, а менавіта псіхічныя вобразы кіруюць паводзінамі чалавека. Мастацтва выхавання і навучання — гэта мастацтва пабудовы ў галаве чалавека гэтых унутраных рэгулятараў паводзін. У тым і справа, што прафесійныя перакананні падрастаючага пакалення не ўзнікаюць у яго самі сабой. Яны фарміруюцца ў ходзе ўзаемадзеяння чалавека са складаным навакольным асяроддзем і павінны быць прадметам педагагічнай працы. Фарміраванне правільных меркаванняў — важная педагагічная задача.

Пры будаўніцтве трывалай сістэмы неабходна задзейнічаць усе сілы, якія прама або ўскосна судакранаюцца з моладдзю (асноўным будаўнічым матэрыялам). Тут нельга не пагадзіцца з пунктам гледжання расійскага псіхолага Н.А.Данілічавай, якая сцвярджае, што "прафарыентацыя — гэта не асобныя мерапрыемствы, гэта сістэма псіхолага-педагагічных і медыцынскіх мерапрыемстваў, якая дапамагае асобе выбраць прафесію з улікам яе жаданняў і магчымасцей, а таксама з улікам патрэбнасцей грамадства ў кадрах па пэўнай прафесіі". Кожнае звяно гэтага ланцужка (сістэмы) павінна памятаць і разумець, што вынік прафарыентацыйнай работы — у ператварэнні асабістых якасцей чалавека ў яго вартасці. Яна (прафарыентацыя) павінна зацікавіць і засцерагаць ад памылак.

Сістэма прафарыентацыйнай работы, як вы ўжо зразумелі, мае на мэце стварэнне разгалінаванага ланцужка з прамой і зваротнай сувяззю. Да вырашэння гэтай задачы прыступіў РЦПМ (Рэспубліканскі цэнтр прафарыентацыі моладзі).

Чалавек, які займаецца выхаваннем падрастаючага пакалення, павінен абавязкова цікавіцца асаблівасцямі псіхічных з'яў, якія адносяцца да індывідуальнага светапогляду.

Сістэма прафесійнай арыентацыі павінна ўяўляць сабой бесперапынны працэс, які з'яўляецца важнейшай састаўной часткай адукацыйнага працэсу. Неабходна распрацаваць такую педагагічную тэхналогію, у рамках якой усе кампаненты (прафесійная інфармацыя, прафкансультацыя) павінны быць уключаны ў цэласны свет асобы.

У сувязі з гэтым узнікае важная практычная задача — знаёміць адпаведных асоб менавіта з разнастайнасцю рабочых прафесій. Гэта прамая задача нашых педагогаў, якія ўсё больш актывізуюць свае намаганні ў галіне так званай прафесійнай асветы школьнікаў.

Пытанне неабходна развіваць далей. Хто дапаможа і навучыць педагогаў? Напэўна, гэтую дапамогу неабходна чакаць ад тых арганізацый, якія заклікаюць працаваць з моладдзю, якія чакаюць гэтую моладзь на працоўных месцах. Толькі пры цесным супрацоўніцтве і ўзаемадзеянні магчыма ажыццявіць сістэму прафарыентацыі ў рэспубліцы.

Раіса МАЛІНОЎСКАЯ,
спецыяліст Рэспубліканскага цэнтра прафарыентацыі моладзі, Мінск.

Прэм'ера рубрыкі: адукацыя за мяжой

Шлях да пазнання сябе і свету

Вопыт замежных краін у галіне адукацыі заўсёды меў для нас цікавасць. Дацкая школа — арыгінальная. Ёй удалося ўвабраць у сябе лепшае з еўрапейскай адукацыйнай практыкі і ў той жа час не адарвацца ад нацыянальных вытокаў.

(Заканчэнне. Пачатак у №88)

НА ЎСЕ ўрокі дзверы адчынены: іх мае права наведаць хто заўгодна, прысутнічаць у любы час. Дырэктар жа павінен наведваць урокі ўсіх выкладчыкаў некалькі раз на год, бо менавіта ён нясе адказнасць за ўзровень і якасць адукацыі ў школе, паколькі такіх паняццяў, як "атэстацыя настаўнікаў", "катэгорыя", "метадаб'яднанне", у дацкай школе няма.

Большасць школьнікаў, якія скончылі базавую сярэднюю школу, працягвае навучанне. Іх размеркаванне па розных каналах уяўляе сабой такую карціну: дзве трэці вучняў ідуць у сістэму прафесійна-тэхнічнай адукацыі, каля адной трэці — у школы, якія даюць поўную сярэднюю адукацыю і допуск у ВНУ, прыблізна дзесяць працэнтаў выпускнікоў уліваюцца непасрэдна ў вытворчасць.

У Даніі існуюць дзве формы атрымання поўнай сярэдняй адукацыі: гімназія і вышэйшыя падрыхтоўчыя экзаменацыйныя курсы. Гімназія мае трохгадовы цыкл навучання і вядзе да здачы экзаменаў, якія кваліфікуюцца як допуск ва універсітэт. У краіне дзейнічаюць каля 150 гімназій, з якіх 20 з'яўляюцца прыватнымі. Каб паступіць у гімназію, вучань павінен скончыць базавую сярэднюю школу з добрымі адзнакамі і мець рэкамендацыю школьнага савета. Цяпер у Даніі дзейнічаюць два асноўныя тыпы гімназій: лінгвістычныя і матэматычныя. Кожная гімназія мае агульнае ядро абавязковых дысцыплін, а таксама — прадметы па выбары ў залежнасці ад профілю навучання. Абавязковыя дысцыпліны — аднолькавыя ва ўсіх гімназіях, прадметы па выбары вар'іруюцца ад адной навучальнай установы да другой. Пасля заканчэння трэцяга года навучання вучні здаюць выпускныя экзамены. З дзесяці іспытаў, як правіла, тры здаюцца за першыя два гады навучання, астатнія — па прадметах, абраных для вывучэння на паглыбленым узроўні. У лік выпускных экзаменаў таксама ўваходзіць пісьмовы экзамен па роднай мове. У лінгвістычнай гімназіі вывучаюцца тры замежныя мовы — дзве на паглыбленым узроўні (англійская і нямецкая) і адна на базавым (французская, руская ці іспанская), у матэматычнай — дзве замежныя мовы.

Другая форма атрымання поўнай сярэдняй адукацыі — вышэйшыя падрыхтоўчыя экзаменацыйныя курсы (дацкая абрэвіятура HF). Яны былі ўведзены ў канцы 60-х гг. з мэтай даць магчымасць моладзі, занятай на вытворчасці, а таксама ўсім, хто жадае (але пакуль не мае поўнай сярэдняй адукацыі) атрымаць атэстат аб заканчэнні сярэдняй школы. Калі гімназія ахоплівае моладзь ва ўзросце шаснаццаці гадоў, дык вышэйшыя падрыхтоўчыя экзаменацыйныя курсы прызначаны для розных катэгорый насельніцтва ад 18 гадоў і старэй. Сродкі для іх функцыянавання выдаткоўвае дзяржава, студэнтам выплачваюцца стыпендыі. Сёння ў Даніі налічваецца каля 145 навучальных устаноў, якія прапануюць гэтую форму навучання, 65 з іх працуюць пры гімназіях. Статыстыка сведчыць, што папулярнасць гэтай формы навучання расце.

Разам з дзяржаўным у краіне дзейнічае прыватны сектар школьнай адукацыі. Сёння ў краіне функцыянуе каля 500 недзяржаўных навучальных устаноў, што складае прыблізна 17 працэнтаў ад усіх дацкіх школ.

Усе дацкія прыватныя навучальныя ўстановы аб'яднаны ў Саюз прыватных школ. У яго ўваходзяць рэальныя вучылішчы, у якіх велізарнае значэнне надаецца навучанню па дзяржаўных праграмах, што дае вучням магчымасць потым прадоўжыць адукацыю ў гімназіі, а пасля — у ВНУ. Другую групу недзяржаўных школ складаюць каталіцкія навучальныя ўстановы, якія маюць моцныя традыцыі. Хоць у сваёй дзейнасці яны не арыентуюцца выключна на каталіцкія сем'і, разам з тым яны патрабуюць ад вучняў актыўнага ўдзелу ў царкоўным жыцці. Пад эгідай лютэранскай царквы працуюць "хрысціянскія свабодныя школы". На паўднёвым захадзе Даніі функцыянуюць прыватныя школы, якія належаць нямецкай меншасці і атрымліваюць датацыі ад нямецкай дзяржавы. У Саюз уваходзяць таксама "малыя школы", дзейнасць якіх заснавана на шчыльным кантакце паміж бацькамі, настаўнікамі і вучнямі.

Дацкія прыватныя школы ахопліваюць невялікія кантынгенты дзяцей. Нярэдка ў класе 5 — 7 чалавек, што дае магчымасць настаўніку працаваць індывідуальна з кожным, пастаянна сачыць за яго развіццём. У недзяржаўных навучальных установах большае значэнне надаецца такім прадметам, як гісторыя і геаграфія. Штогод вучні ў час канікул выязджаюць за мяжу. На працягу года яны рыхтуюцца да замежнай паездкі, вывучаюць літаратуру, геаграфію той краіны, якую плануюць наведаць, глядзяць тэлеперадачы. Разам з пазнавальнымі мэтамі такія паездкі прадугледжваюць і інтэрнацыянальнае выхаванне, развіццё сяброўства і выхаванне павагі да іншых народаў.

Прыватныя школы працуюць па ўласных аўтарскіх праграмах, выбіраюць формы і метады навучання і выхавання. Разам з тым для ўсіх навучальных устаноў Даніі, як дзяржаўных, так і прыватных, існуе дзяржаўны стандарт адукацыі, якога яны павінны няўхільна прытрымлівацца. Пасля заканчэння школы экзамены прымаюцца камісіямі з прадстаўнікоў гарадскога ўпраўлення адукацыі. Настаўнікі прыватных школ не маюць права ўдзельнічаць у экзаменах.

Найбольш шматлікай сярод недзяржаўных навучальных устаноў з'яўляецца група "свабодных школ", якая будуе сваю працу на філасофскіх і педагагічных прынцыпах заснавальнікаў нацыянальнай школы Н.Ф.С.Грундтвіга і К.Коулда. Мікалай Фрэдэрык Северын Грундтвіг (1783 — 1872), дацкі святар, асветнік і рэфарматар, выступаў супраць "лацінскіх школ". Ён лічыў, што ў школах-пансіянатах (вышэйшых народных школах), якія ён заснаваў, студэнтаў павінны навучаць нацыянальнаму і грамадзянскаму жыццю, далучаць да сучасных грамадскіх і палітычных умоў. Слова, а не кніга з'яўляецца лепшым сродкам навучання, а праблемы краіны — галоўны прадмет, за імі ідзе вывучэнне сусветных праблем. Навучанне ў падобных школах носіць творчы і гуманістычны характар, асноўная яго мэта — даць веды, а таксама ўмацаваць асабісты, нацыянальны і хрысціянскі дух. Асноўныя прынцыпы, якія адрозніваюць свабодныя школы ад іншых, наступныя: раўнапраўнае супрацоўніцтва выкладчыкаў і студэнтаў; самакіраванне як аснова ўсяго жыцця школы; свабодны выбар прадметаў. Тут таксама адсутнічае сістэма адзнак і завучвання, па прадметах не трэба здаваць экзамены, і ў дыплом таксама не выстаўляюцца адзнакі, такім чынам — няма падзелу на "харашыстаў" і "адстаючых". Для паступлення ў падобную школу дастаткова напісаць пісьмо ў вольнай форме яе дырэктару, а потым ён разам з педагогамі разгледзіць прашэнне. Навучаючыся ў школе год, а дакладней, дзевяць месяцаў, студэнт нясе адказнасць за кожны свой учынак. Ужыванне алкаголю, наркотыкаў, а таксама крадзеж і пропуск больш чым 15 працэнтаў урокаў прыводзяць да неадкладнага выключэння са школы. Сярэдні ўзрост студэнтаў — 24 гады, але ў ёй маюць права вучыцца ўсе, хто пажадае, хто ўжо скончыў звычайную сярэднюю школу. Існуюць установы такога тыпу нават для пенсіянераў. Кароткі тэрмін навучання не звязвае надоўга жыццёвыя планы тых, хто вучыцца. Яны нават не скаваны матэрыяльна, хоць навучанне ў народных школах платнае (80 працэнтаў аплачвае дзяржава, 20 працэнтаў — студэнты). Большасць карыстаецца магчымасцю пазычыць грошы ў дзяржавы, а потым, праз некалькі гадоў, маючы ўжо стабільны заробак, выплачваць свой студэнцкі доўг. Гэтая сістэма — вельмі зручная і папулярная, пры яе функцыянаванні ў маладога пакалення няма адчування пустаты ў кішэнях. Нельга не адзначыць і разнастайнасць вучэбных прадметаў у свабодных школах: міжнародныя адносіны, сродкі масавай інфармацыі, экалогія, спорт, гімнастыка, дамаводства (для гэтага выкарыстоўваецца лепшая бытавая тэхніка), гісторыя, харавыя спевы (сумесна для студэнтаў і выкладчыкаў), англійская, нямецкая, дацкая мовы, мастацтва, танцы, літаратура, кераміка, інфарматыка, псіхалогія, педагогіка, тэатр, кулінарыя, фатаграфія і інш. Вывучэннем гэтых дысцыплін студэнты заняты ў першай палове дня, а другая ідзе на чытанне газет, работу ў групах, спартыўныя матчы, экскурсіі, наведванне выстаў, сустрэчы з вядомымі людзьмі, гутаркі з псіхіятрамі і т.д. Вечарам студэнты могуць гуляць у бадмінтон, слухаць музыку, працаваць у майстэрнях ці проста адпачываць. Для работы з інвалідамі наймаюцца спецыяльна падрыхтаваныя педагогі. У школе выпускаецца ўласная газета і дзейнічае свая радыёстанцыя, важнае месца таксама займаюць падарожжы. Але, бадай, самае галоўнае ў народных школах — гэта грамадскае навучанне. Школа такога тыпу прадугледжвае сумеснае пражыванне педагогаў і студэнтаў і іх супольную дзейнасць ва ўсім, аж да ўборкі школьных памяшканняў. Гэта забяспечвае пастаянны кантакт, пастаяннае знаходжанне ў калектыве і ў той жа час — удасканаленне сваёй асобы. Галоўнае — гэта жаданне студэнта, а задача выкладчыка — натхняць. Тут не задаюць сабе пытанне: "Умею я гэта ці не? Ведаю ці не?" Тут галоўнае пытанне — "Які я?"

Народныя школы носяць імя той мясцовасці, дзе яны размешчаны. Жыхары прыходзяць на канцэрты, выставы і г.д., з'яўляюцца членамі праўлення школы. У выбарах праўлення бяруць удзел арганізацыі і асобы, так ці інакш зацікаўленыя ў існаванні школы. Праўленне нясе адказнасць за бюджэт школы, прызначэнне і звальненне дырэктара, а таксама, як правіла, пасля кансультацыі з дырэктарам — за найм і звальненне выкладчыкаў. Дырэктар школы і выкладчыкі, якія могуць не мець спецыяльнай педагагічнай адукацыі, уваходзяць у савет супрацоўнікаў школы. Дырэктар таксама адказвае перад Міністэрствам культуры і ўпраўленнем за змест навучальнага працэсу і бюджэт школы. У адпаведнасці з законам дзяржава не ўмешваецца ў праграму школьнага навучання і методыку выкладання. Яна забяспечвае эканамічную падтрымку пры стварэнні і дзейнасці народных школ і гарантуе кожнаму датчаніну, незалежна да яго даходаў, магчымасць вучыцца ў народнай школе. Такія школы карыстаюцца вялікай папулярнасцю і зараз распаўсюджаны ў многіх скандынаўскіх краінах.

І нарэшце, самая дэмакратычная грамадская ўстанова, якую толькі можна знайсці ў Даніі, — гэта маладзёжная школа. У дацкія слоўнікі ўваходзіць новае паняцце — "маладзёжная палітыка". Вучні не толькі засядаюць у праўленні школы, але і саўдзельнічаюць у кіраванні выкладаннем, маюць нароўні з камунальнымі палітыкамі і членамі праўлення — прадстаўнікамі прафсаюзаў і работадаўцаў — права голасу пры вырашэнні ўсіх пытанняў. Настаўнік не абавязкова мае рацыю.

Камунальная маладзёжная школа існуе ўжо болей як 50 гадоў. Яе асноўным прынцыпам з'яўляецца забеспячэнне ўсебаковых магчымасцей для моладзі, якая заканчвае агульнаадукацыйныя школы. Маладзёжная школа — гэта рэальная прапанова, асабліва тым групам маладых людзей, якім па тых ці іншых прычынах цяжка працягваць адукацыю пасля выхаду са школы. У кола задач маладзёжнай школы ўваходзіць узмацненне матывацыі і самапазнання маладых людзей, што дапамагае ім рухацца далей. Тут галоўнае — даць моладзі дастатковы адукацыйны багаж на будучыню, выявіць інтарэсы і схільнасці маладых людзей, знайсці тых, у кім "штосьці ёсць", асабліва калі яны часта бываюць прадметам клопату — іх сілы можна накіраваць на што-небудзь пазітыўнае.

Як можна прымусіць юнакоў і дзяўчат ад 14 да 18 гадоў прыходзіць добраахвотна на заняткі па вечарах, калі ў іх і так ужо за спіной абавязковы школьны дзень? Дырэктар маладзёжнай школы Эрык Дзюбдаль так тлумачыць поспех сваёй школы: "У нас тут іншы жаргон, зразумелая мова, калі хочаце. Гэта — не жорсткая школьная сістэма, у якой настаўнік расказвае вучням, што яны павінны рабіць. Усё заснавана на тым, чаго хоча моладзь. Затое яны могуць навучыцца працаваць у майстэрні, супрацоўнічаць, і гэта стала для многіх з іх добрым уваходжаннем у практычнае жыццё... Моладзь, як малако, — калі даць яму стаяць, яно скісне і пачне брадзіць".

Быць настаўнікам у маладзёжнай школе — нялёгкая задача. Часам справы ў яго ідуць так дрэнна, што даводзіцца закрываць клас. Калі вучням сумна ці ім здаецца, што выкладанне кепскае, яны проста знікаюць з заняткаў. Наведванне — барометр настрою, за якім павінен сачыць настаўнік. Педагагічны дыплом не так важны, як рэальная кампетэнтнасць і веды настаўніка ў адпаведнай галіне. Такім чынам у маладзёжную школу прыходзяць і становяцца настаўнікамі людзі-практыкі. Сёння вера вучняў у аўтарытэты не вельмі моцная, і яны аддаюць перавагу таварыскаму тону ва ўзаемінах з настаўнікам. Пункт адліку для настаўніка маладзёжнай школы — кантакт і творчы падыход.

Навучанне не звязваецца правіламі агульнаадукацыйнай школы аб раздзяленні на класы, прадметы, вучэбныя планы, раздзяленнем на гадзіны і г.д. Але законам 1975 года ў кампетэнцыю маладзёжнай школы ўвайшло абавязковае выкладанне мапедаваджэння. Менавіта гэты прадмет стаў першым недобраахвотным прадметам — калі толькі вучні зусім не адмаўляюцца ад язды на мапедзе. Тут школа адступіла ад свайго жорсткага прынцыпу. Але гэта было зроблена невыпадкова, паколькі, нягледзячы ні на што, было вельмі важна знізіць колькасць няшчасных выпадкаў, звязаных з мапедамі. Транспартная бяспека — найважнейшая тэма ў маладзёжнай школе. Мапедаваджэнне выкладаецца толькі ў гэтай школе, і правы на ваджэнне таксама выдае толькі гэтая школа.

У маладзёжнай школе заўсёды існавала традыцыя: вывучаць таямніцы прыроды, выхоўваць моладзь у духу павагі да яе. На працягу апошніх гадоў на пляцоўках, расчышчаных падлеткамі з маладзёжнай школы ў г. Вібаргу, вырастае Вучэбны цэнтр на адкрытым паветры, дзе навучаюць, акрамя іншага, лазанню ў пячорах, плаванню на судне, ныранню, стральбе з лука, паляванню і рыбалоўству.

Амаль у кожнай маладзёжнай школе ёсць клуб, свабодная зона, дзе дзверы адчынены кожны вечар. Там можна, уладкаваўшыся на канапе, пагаманіць з прыяцелямі, крыху парухацца, пагуляць у дарт, більярд ці ў што-небудзь іншае пад гукі самай новай музыкі, пасядзець у бары.

Як правіла, школа аплачвае матэрыялы, патрэбныя ў вучэбным працэсе. Выдаткі на арэнду памяшканняў — мінімальныя, таму што выкарыстоўваюцца памяшканні сярэдняй школы, вольныя па вечарах. Культура і моладзь маюць высокі прыярытэт у доступе да грашовых сродкаў, хоць і трэба іх нямала. Але гэта ўспрымаецца як належнае, бо грошы ідуць на дасягненне вельмі важнай мэты — выкананне галоўнай задачы маладзёжнай школы — даць магчымасць юнаму пакаленню замацаваць і паглыбіць свае веды, зрабіць іх больш умелымі ўдзельнікамі грамадскага жыцця, садзейнічаць напаўненню іх жыцця большым зместам.

Як бачым, дацкая школьная сістэма ўяўляе сабой гнуткую, дынамічную структуру, якая дзейнічае на аснове прынцыпу адукацыйнага плюралізму, што прадугледжвае выбар вучнямі тыпу адукацыі зыходзячы са сваіх здольнасцей, інтарэсаў і адукацыйных патрэб. Але, з пункту погляду нашага грамадства, у гэтай сістэме ёсць некаторыя парадоксы, а менавіта: Дацкае каралеўства выдаткоўвае значныя сродкі на ўтрыманне такіх тыпаў школ, дзе ў адпаведнасці з законам людзей не навучаюць прафесійным навыкам і не даюць ніякай адукацыі ў звычайным разуменні. У Даніі існуе цэлы шэраг незалежных школ, якія атрымліваюць гарантаваныя субсідыі ад дзяржавы пры ўмове, што школы не навучаць студэнтаў нічаму іншаму, акрамя як быць людзьмі. Гэта гучыць дзіўна, але, магчыма, гэта і ёсць тая неад'емная дэталь, якая надае сістэме дацкай школьнай адукацыі сілу і зачараванне.

Міхаіл ДУБОВІК,
старшы выкладчык кафедры педагогікі Брэсцкага дзяржаўнага універсітэта імя А.С.Пушкіна.

Гэта — па сакрэту...

Фота У. БАСЬКО.

Скажу добрае слова

На любай старонцы — шчасця бясконца

У праўдзівасці гэтага народнага выразу ўпэўнілася Марыя Васільеўна Любецкая на ўласным лёсе.

Свой працоўны шлях Марыя (у няпоўныя васемнаццаць гадоў), так бы мовіць, пачала з першай прыступкі настаўніцкай прафесіі — з пасады старшай піянерважатай Дулебскай васьмігадовай школы Бярэзінскага раёна.

Адразу сэрцам прыкіпела да настаўніцкай справы. Без адрыву ад працы скончыла ВНУ — гістарычны факультэт Мінскага педінстытута імя М.Горкага. У Дулебах знайшла і асабістае шчасце.

Колькі добрых спраў перарабіла Марыя Васільеўна! Яшчэ ў далёкія сямідзесятыя гады яна ўводзіла інавацыі ў выхаваўчы працэс. Сюды трэба дадаць і наступнае — развіццё вучнёўскага самакіравання, выхаванне вучняў на гісторыка-культурнай спадчыне роднага краю. Настаўніцу заўважылі ў аддзеле адукацыі райвыканкама, пачалі даручаць ёй падрыхтоўку раённых семінараў, на якіх ішла размова пра рацыянальныя шляхі выхавання вучняў.

Адным словам, справы працавалі на яе аўтарытэт. Настаўніца гісторыі, старшыня прафкама школы, настаўнік маладых педагогаў, дэпутат мясцовага Савета, грамадскі дзеяч мясцовага значэння — такой і сёння ведаюць Марыю Васільеўну.

А якой павагай карыстаецца Марыя Васільеўна ў жыхароў вёскі. Акрамя таго што дом, падворак, прысядзібны ўчастак заўсёды ў ідэальным парадку (на гэта трэба вунь колькі часу), не цураецца яна і хлебаробскай працы ў мясцовым саўгасе "Любушанскі".

Мікалай УЛАДЗІМІРАЎ.

Інструктыўна-метадычныя пісьмы Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь на 2001 – 2002 навучальны год

Дошкольные учреждения

Уважаемые коллеги, родители!

Заявляя о стратегических направлениях работы в новом учебном году, который открывает первый лист нового тысячелетия, хотелось бы еще обратить ваше внимание на значимость дошкольного возраста в формировании нового человека — человека свободного, сориентированного на саморазвитие, самообеспечение, на творческий подход решений поставленных задач.

Дошкольный возраст — это определяющие годы, сами по себе представляющие революцию в развитии человека. Именно в этот период происходит гигантское накопление знаний и формирование самой личности.

ЮНИСЕФ в своем годовом отчете призывает все страны мира обратить серьезное внимание на проблемы раннего детства, поскольку именно в первые годы жизни развиваются способности ребенка размышлять, говорить, учиться, закладывается его здоровье и основа отношений с другими людьми

Центральной фигурой в детском саду является ребенок. Взрослый должен не только учить и воспитывать, но и жить совместной с детьми жизнью, интересной для всех ее участников. Необходимо преодолевать существующее отчуждение от детского сада. Жизнь в детском саду организуется по семейному принципу, где система отношений строится по образцу большой общественной семьи, являющейся продолжением собственной семьи ребенка, где все дети являются полноправными членами этой большой семьи.

Малышу легче, если родители и воспитатели, объединяя свои усилия, обеспечат ему двойную защиту, эмоциональное равновесие, интересную, содержательную жизнь.

Свое отношение к воспитанию и развитию детей необходимо рассматривать не как свод неких общих приемов и методов, а как искусство диалога с каждым конкретным ребенком на основе знаний, психологических особенностей возраста, учитывая предшествующий опыт ребенка, его интересы, способности, которые проявились в семье и в образовательном учреждении.

Важнейшим механизмом полноценного развития личности, начиная с раннего детства, является деятельность, ее разнообразные виды: игра, общение, труд, конструирование, учебная и художественная деятельность и др. На разных этапах воспитания те или иные виды деятельности выступают в качестве ведущих: в период младенчества — ориентировочно-исследовательская, осуществляемая в условиях общения со взрослыми; в период раннего детства — предметная деятельность (в быту, игре и т. д.); в дошкольном детстве — игровая; в школьном — учебная и т. д.

Для обеспечения подлинно творческого развития ребенка необходим действенный подход, основанный на естественной детской любознательности,

потребности в действиях, самостоятельности. Деятельность — главный источник и побудительная сила охраны и укрепления здоровья, совершенствования физических и интеллектуальных способностей маленького ребенка.

Никакое воздействие взрослого на процессы психического развития не может быть осуществлено без реальной деятельности самого ребенка. И от того, как эта деятельность будет осуществлена, зависит процесс самого развития.

Психическое и физическое развитие ребенка происходит в деятельности. Среди многообразия видов деятельности, которые осваиваются ребенком уже в раннем и дошкольном возрасте, основными, базовыми, являются: общение, предметно-практическая деятельность и игра.

Общение со взрослым — основа психического развития ребенка, оно опосредствует все виды детской деятельности. Опыт общения и совместной деятельности, приобретенный в первую очередь в семье, — это актив ребенка, его потенциал, на фундаменте которого строится все здание дальнейшего развития. Для развития ребенка чувство единения с близкими взрослыми необходимо, как воздух. Чем меньше дети, тем более значима семья для их развития.

Главная задача настоящего момента — разрушить барьер между детским садом и семьей. Не может быть никаких конструктивных форм сотрудничества детского сада и семьи, пока детский сад будет закрытым учреждением, где господствуют не всегда оправданные и рациональные санитарные запреты. Родители не просто могут, а в обязательном порядке должны знать и видеть, как живут их дети.

Присутствие родителей в яслях и детском саду позволит существенно улучшить жизнь детей, создать более домашнюю обстановку, разгрузить воспитателей, помочь им в организации той или иной детской деятельности. Родители, в свою очередь, смогут увидеть своего ребенка в новой обстановке, сравнить с другими детьми, объективно оценить его слабые и сильные стороны, помочь детям в налаживании контактов.

В этой связи педагоги задолго до прихода ребенка в детский сад должны быть готовы к его встрече. Для этого в дошкольных учреждениях необходимо создать банк данных о предполагаемой семье, чей ребенок придет в детский сад, с гибкими и постоянными формами работы. Родителям следует показать реальную возможность свободы на свое мнение, в удобное время знакомиться с работой воспитателя и деятельностью своего ребенка в дошкольном учреждении.

Специалисты дошкольного учреждения — психологи, педагоги, медицинские работники — должны помочь родителям овладеть искусством диалога с ребенком на основе знаний возрастных психологических особенностей малыша, так и индивидуальных качеств. Привлечение родителей к заполнению индивидуальных карт развития ребенка позволит получить более полное представление о состоянии его организма, резервных возможностях, а также спрогнозировать конечные результаты.

Главное назначение педагогической диагностики — создать оптимальные условия для жизни и деятельности каждого ребенка на основе дифференциации. Объективно составленная диагностическая карта — это своего рода индивидуальная программа, или план индивидуальной работы с детьми. При этом нет необходимости формально планировать индивидуальную работу.

Особенность управления качеством образования в детском дошкольном учреждении сейчас состоит в том, чтобы, не растеряв прошлый хороший опыт четкого обеспечения здоровьесберегающего ухода и жизнедеятельности ребенка, начать освоение нововведений развивающего характера, направленных на духовно-нравственное, интеллектуальное и физическое развитие малыша.

Нынешняя система дошкольного образования, несмотря на существующие проблемы, связанные со слабым ее финансированием, низкой заработной платой сотрудников дошкольных учреждений, позволяет социально защитить семью, обеспечивая доступность дошкольного образования (низкая родительская плата, льготы для малоимущих, многодетных семей, жителей, проживающих на загрязненной радионуклидами территории, право выбора родителями дошкольного учреждения по виду, типу, профилю, режиму работы, месту жительства).

Развитие системы дошкольного образования в Республике Беларусь зависит от ряда объективных и субъективных факторов, важнейший из которых связан с необходимостью установления качественно новых отношений между семьей и дошкольным учреждением в связи с изменившимся статусом обеих сторон.

В Законе Республики Беларусь "О правах ребенка" и других республиканских законодательных и нормативно-правовых актах зафиксировано смещение акцентов и изменение социальных ролей относительно воспитания ребенка. В них отмечается, что основная ответственность за воспитательный процесс лежит на родителях, а государство должно оказывать им надлежащую помощь в выполнении воспитательных функций. Родителям предоставляется право выбора в воспитании ребенка — пользоваться постоянными или дополнительными услугами дошкольного учреждения, выбирать содержание и режим работы ДУ, которые создаются в дополнение к семейному воспитанию.

Семья становится главным социальным институтом в воспитании ребенка, а дошкольное учреждение оказывает ей действенную помощь в осуществлении процесса воспитания и обучения. Родители рассматриваются как непосредственные заказчики и потребители образовательных, оздоровительных и организационных услуг дошкольного учреждения.

Сегодня в Республике Беларусь образовалась гибкая многофункциональная система разнообразных дошкольных учреждений, различающихся по видам (основываясь на форме собственности):

государственные: бюджетные и ведомственные, частные, учреждения смешанной формы собственности;

по типам: ясли, детский сад, ясли-сад, школа-сад (варианты: детский сад-начальная школа, детский сад-школа), дошкольный центр развития ребенка;

по профилю работы с детьми: общего назначения, с углубленной направленностью, санаторные, компенсирующие, комбинированные дошкольные учреждения.

Родителям предоставлено право выбора дошкольного учреждения.

Есть все основания предполагать, что тенденция к разнообразию дошкольных учреждений будет усиливаться. В условиях рыночной экономики возникнет конкуренция в их деятельности и услугах, родители будут стремиться отдавать детей в дошкольные учреждения не только с учетом своего места жительства, но и их ведомственной принадлежности, режима работы, ориентируясь при этом в спектре образовательных и оздоровительных услуг, состоянии материальной базы, творческом потенциале кадров, наполняемости групп.

В условиях формирующегося рынка образовательных услуг, когда конкурентная борьба все более настойчиво диктует свои правила выживания, маркетинг (вид деятельности, направленный на удовлетворение нужд и потребностей социума) представляет каждому множество шансов в выходе из сложной экономической ситуации.

Современное законодательство Республики Беларусь открывает перед системой образования достаточно широкие возможности для привлечения дополнительных внебюджетных средств.

Необходимо организовать работу детского сада так, чтобы все нуждающиеся смогли воспользоваться его услугами:

— по желанию родителей приводить ребенка на оздоровительные процедуры;

— предоставить возможность детям посещать занятия по выбору;

— посещение детского сада исключительно для подготовки их к школе;

— обеспечение возможности пребывания в детском саду для нуждающихся в выходные дни и т. д.

Под спрос родителей мы должны переориентировать деятельность дошкольных учреждений. Задача маркетинга — совершенствование старых, создание новых услуг, способных удовлетворить спрос.

Руководители должны быть изобретательны и способны гибко реагировать на изменение ситуации.

В отделах образования должны создаваться централизованные банки данных для родителей о предлагаемых дошкольными учреждениями услугах.

Реформирование системы образования, осуществляемое в Республике Беларусь, выдвигает на первый план проблему обеспечения преемственности в работе различных звеньев данной системы. Особую актуальность приобретают вопросы обеспечения преемственности деятельности дошкольных учреждений и начальной школы. Чтобы каждый ребенок мог успешно усваивать школьную программу, он должен быть к этому подготовлен уже в детском саду. С другой стороны, успешное обучение и воспитание младших школьников требует максимального учета уровня их предшествующего развития, осуществления целенаправленной связи в содержании, формах и методах обучения и воспитания.

Необходимость устойчивого функционирования общеобразовательной школы и дальнейшее ее развитие, введение подготовительного класса в ее структуру, начало обучения детей с 6-летнего возраста диктуют необходимость полного охвата детей 5-летнего возраста подготовкой к школе. Полноценная подготовка ребенка к школе предполагает расширение круга задач, связанных прежде всего с укреплением здоровья, эмоционально-личностным, познавательным и художественным развитием.

Значительное количество детей 5-летнего возраста (более 14 процентов) на сегодняшний день не охвачено подготовкой к школе и не имеет при поступлении в нее равных стартовых возможностей в сравнении с их сверстниками. В разрезе сельской и городской местности эти цифры значительно отличаются (в городе 92 процента, а в сельской местности только 53 процента пятилеток посещают дошкольные учреждения). Разный уровень интеллектуального, личностного, эмоционального и социального развития не позволяет осуществить постепенный, безболезненный переход к учебной деятельности, сформировать положительное отношение к школе. Переход в школу не должен стать для ребенка травмой, и взрослые должны ему в этом помочь.

Все это диктует острую необходимость принятия комплекса дополнительных мер на государственном и региональном уровнях по обеспечению полного охвата пятилеток подготовкой к школе.

В связи с этим прежде всего надо наладить разъяснительную работу среди общественности и родителей о необходимости общей и специальной подготовки к школе, включить в региональные программы развития учреждений образования мероприятия по решению этой проблемы, определить формы подготовки (при постоянном посещении дошкольного учреждения — дополнительные образовательные услуги, кратковременный целевой курс подготовки в летний период и другие); предусмотреть обеспечение подвоза 5-летних детей, проживающих в сельской местности, где нет дошкольных учреждений и школ, к месту их подготовки и т. д.

Сегодня дошкольным образованием охвачено 85,7 процента детей 5-летнего возраста. Учитывая складывающуюся демографическую ситуацию и потенциал дошкольных учреждений, школ (особенно в сельской местности), задача по обеспечению полного охвата детей 5-летнего возраста подготовкой к школе может быть реализована в ближайшее время.

Министерством образования в течение 2001/2003 гг. предусмотрена разработка нормативно-правовых и программно-методических документов по введению подготовки детей 5-летнего возраста к обучению в школе.

Важнейшим аспектом решения проблемы реформирования системы образования является введение стандартов образования. Необходимость введения стандарта "Готовность к школе" обоснована требованиями современного общества, социальным заказчиком которого на качество образования являются родители и педагоги дошкольного и начального школьного образования.

Стандарт дошкольного образования "Готовность к школе", ориентированный на процесс, — это система требований, предъявляемых на государственном уровне к санитарно-гигиеническим и психолого-педагогическим условиям, обеспечивающим равные стартовые возможности 5—6-летних детей для благоприятной адаптации и успешного обучения в подготовительном классе начальной школы.

В первом полугодии 2001 года дошкольные учреждения знакомились с содержанием данного документа, а с сентября 2001 года будут использовать в воспитательно-образовательных целях.

Образовательные стандарты рассматриваются как требования, предъявляемые к психолого-педагогическим условиям, обеспечивающим полноценное психическое и физическое развитие ребенка.

К психолого-педагогическим условиям относятся:

требования к организации образовательного процесса в старшей группе дошкольного учреждения при подготовке к школьному обучению, в подготовительном классе на начальном этапе обучения;

требования к профессиональной компетентности воспитателей дошкольных учреждений;

требования к профессиональной компетентности учителей начальных классов;

требования к содержанию и организации психологической службы дошкольного и начального школьного образования. К образовательному уровню (знания, навыки, умения) и психологической готовности ребенка к школе требования не предъявляются.

Показатели готовности к школе, представленные в стандартах, являются ориентирами нормального психического развития ребенка, описанием возможностей детей, которых они могут достигнуть в процессе обучения.

Управление качеством дошкольного образования должно быть основано на системе мониторинга — постоянного отслеживания хода воспитательно-образовательного процесса с целью выявления и оценивания его промежуточных результатов, факторов, повлиявших на них, а также принятия и реализации управленческих решений по регулированию и коррекции образовательного процесса, выхода на целеполагание и результаты деятельности.

Качество — это нормативный уровень, которому должен соответствовать продукт просвещения* .Принято считать, что в этой категории воплощается социальный заказ общества на учебно-воспитательную деятельность образовательного учреждения.

Для управления образовательным процессом дошкольного учреждения необходимо иметь систему получения информации о его результативности, чтобы видеть отклонения или положительную динамику в этом процессе. Словом, нужен контроль за качеством образовательного процесса.

Однако контроль является не только источником обратной информации. Он обладает рядом функций, главная из которых — диагностическая. Именно она является основой контроля, так как предполагает аналитический срез и оценку состояния качества знаний.

В настоящее время научная группа под руководством кандидата психологических наук, доцента кафедры психологии БГПУ им. М.Танка Н.Я.Кушнир разрабатывает измерители стандартов дошкольного образования "Готовность к школе". Психологам, педагогам будут предложены различные методы психолого-педагогического обследования уровня достижений 6-летних детей. Данные измерители будут выступать как методы контроля выполнения требований стандартов дошкольного образования к психолого-педагогическим условиям и контроля уровня достижений ребенка.

Развитие дошкольного образования требует создания учебно-методических средств нового поколения, в том числе пособий для педагогов дошкольных учреждений. Учебно-методическая литература, которая издается с грифом Научно-методического центра учебной книги и средств обучения, направлена на обновление содержания дошкольного воспитания, содействует росту профессионального мастерства педагогов.

Приоритетным направлением в деятельности лаборатории дошкольного образования НМЦентра является организация издания пособий, которые входят в учебно-методический комплект "Пралеска" и обеспечивают реализацию в педагогической практике базисной программы воспитания и обучения детей в дошкольном учреждении "Пралеска" и стандарта дошкольного образования. Белорусским научно-методическим центром учебной книги и средств обучения в 2001/2002 году планирует издать более 30 пособий для педагогов дошкольных учреждений, родителей и детей.

Особое внимание уделяется изданию книг, которые помогают педагогам, приобщают дошкольников к национальной культуре.

Старжынская Н.С. "Развіццё беларускамоўных зносін у дашкольнікаў".

Саўчанка Л.Ф. "Карагод народных святаў".

Някрасава Н.Д., Маісеенка Р.В. "Беларускія народныя казкі ў дзіцячым садзе".

Разнообразные аспекты физического воспитания дошкольников найдут освещение в следующих пособиях.

Смирнов Р.И. "Как научить дошкольников плавать".

Шишкина В.А., Дедулевич М.Н. "В будущее — здоровыми".

Шпак В.Т. "Спортивные игры в детском саду".

Смирнов Р.И. "Физические упражнения в коррекционной работе с дошкольниками".

Большое внимание будет уделено вопросам развития речи, формированию культуры речи, а также обучению грамоте.

Кужова Н.А. "Художественное чтение в детском саду".

Старжинская Н.С. "Знакомимся со звуком и слогом" (на рус. и бел. яз.).

Дубинина Д.Н., Пелагейчик Е.Е. "Умей объяснить и доказать".

Уарева Л.Т. "Учись читать сам".

Старжинская Н. С. "Учим детей рассказывать".

Современное содержание художественного воспитания детей дошкольного возраста, которое основывается на развитии творчества, будет представлено в книгах:

Гаруновіч Л.Б. "Развіццё асобы дзіцяці ў дзейнасці".

Казарина Е.В. "Развитие творчества дошкольников средствами дидактических мер и упражнений по изобразительной деятельности".

Грамотно организовать процесс личностно-ориентированного музыкального воспитания дошкольников поможет пособие

Ходанович Л.С. "Диагностика в музыкальном воспитании дошкольников".

Интересные примеры установления положительных взаимоотношений между детьми, родителями и педагогами дошкольных учреждений можно найти в пособиях:

Коломинский Я.Л. "Педагог среди детей".

Коломинский Я.Л., Панько Е.А. "Сотрудничество детского сада и семьи:

подготовка ребенка к школе".

С современными образовательными технологиями, путями и средствами их внедрения в педагогическую практику познакомят книги:

Носова Е.А., Мазурова М.В. "Растим смышленых".

Корзун А.В. "Когда я стану волшебником".

Гин С.И. "Занятия по ТРИЗ в детском саду".

Гуманизации педагогического процесса в системе дошкольного воспитания, всестороннему оптимальному развитию личности ребенка будут содействовать книги

Чечет В.В., Коростелева Т.М. "Взаимодействие детского сада и семьи".

Панько Е.А. "Гуманизация образования: профессиональное совершенствование педагога дошкольного учреждения".

Со средствами и путями повышения эффективности воспитательно-образовательного процесса, вопросами планирования работы дошкольных учреждений педагоги познакомятся в книге:

Житко И.В., Жихар О.П. и др. "Планирование работы дошкольного учреждения".

Содержание и методика подготовки детей старшего дошкольного возраста к школе будут отражены в книгах:

Любина Г.Г. "Рука развивает мозг".

Анищенко О.А., Куликова В.В. "Развивая руку — готовим к школе".

Работа с детьми раннего возраста найдет свое освещение в пособии

Андрушкевіч В.І., Корзун Г.В. "Развіццё і выхаванне дзяцей ранняга ўзросту".

Актуальным будет издание двух книг автора Т.В.Загвоздкиной, посвященных системе работы в обучении дошкольников основным правилам поведения в экстремальных ситуациях (пожар, взрыв, несчастные случаи на воде и т.д.): "Безопасность жизни и деятельности дошкольников".

В пакет пособий психологического обеспечения программы "Пралеска" войдут книги:

Кушнир Н.Я. "Развитие интеллектуальных способностей старших дошкольников".

Кушнир Н.Я. "Учимся размышлять".

Белоус А.Н., Бородько Т.З. "Развитие интеллектуально-познавательной сферы детей дошкольного возраста".

Несомненный интерес вызовет пособие по разделу "Человек и общество" базисной программы воспитания и обучения детей в дошкольном учреждении "Пралеска"

Ладутько Л.К., Шкляр С.В. "Познаем мир и себя".

По-прежнему актуальной остается проблема организации игровой деятельности дошкольников и её руководства. Ее разрешению в 2001/2002 году помогут следующие пособия:

Миронова Р.М. "Вместе весело играть".

Кобитина И.И. "В стране чудес. Конструирование игрушек из бумаги".

Житко И.В., Петрикевич А.А., Ярмолинская Н.Н. "Про тебя и про других: развивающие игры для дошкольников".

Лихадиевская Т.Г., Ивановская Н.М. "Подвижные игры в детском саду". Климович Н.А. "Развитие настойчивости детей пятилетнего возраста в игре".

В республике определены экспериментальные площадки, которые работают по программе "Школа-2100".

Для реализации данной программы используются следующие комплекты рабочих тетрадей и методичек по развитию детей от 3 до 6 лет:

Кислова Т.Ф. "По дороге к азбуке". Пособие по развитию речи и подготовке обучению грамоте.

Вахрушев А.А. "Здравствуй мир". Пособие по ознакомлению дошкольников с окружающим миром по развитию речи.

Петерсон Л.Г. "Игралочка". Пособие по математике для детей 3—4 лет.

Петерсон Л.Г. "Раз — ступенька, два — ступенька". Математика для детей 5—6 лет.

Курцева З.И. "Ты — словечко, я — словечко". Пособие по риторике для детей 5—6 лет.

Горячев А.В. "Все по полочкам". "Информатика для дошкольников". Пособие по развитию логического мышления детей 5—6 лет.

Куревина О.И. "Путешествие в прекрасное". Пособие по синтезу искусств для детей 4—6 лет. Каждое пособие состоит из комплекта рабочих тетрадей для детей и методических рекомендаций для воспитателя с подробными разработками занятий.

На разработку различных аспектов обеспечения игровой деятельности дошкольников направлена работа Белорусского научно-методического центра игры и игрушки. Сотрудниками Центра разработаны программы лекционной деятельности:

"Игровая деятельность — особая форма человеческой активности"; "Организация познавательно-практической деятельности детей дошкольного возраста", куда вошли такие лекции, как: "Проблема оснащения развивающей предметно-игровой среды", "Театрально-игровая деятельность дошкольников", "Предметно-игровая и сюжетно-отобразительная деятельность детей раннего возраста — начало развития сюжетно-ролевой игры" и др.

Сотрудниками Центра совместно с Национальным институтом образования были определены общие подходы к построению развивающей предметно-игровой среды дошкольных учреждений, работающих по программе "Пралеска", и разработаны методические рекомендации ее построения.

В Центре ведется активная работа по оказанию методической помощи различным учреждениям образования по вопросам игровой деятельности детей дошкольного возраста. В содержание этой работы входит чтение лекций, проведение консультаций и практических занятий для различных категорий педагогических работников.

Еще одной формой оказания методической помощи является издание пособий по различным аспектам игровой деятельности. В 2001/2002 году планируется проведение семинара по проблеме развивающей предметно-игровой среды для педагогов-практиков.

В последние годы в республике активизировалась работа по апробации в учебных заведениях педагогических инноваций, ориентированных на создание, экспериментальную проверку и распространение новых образовательных моделей, учебно-дидактических и учебно-методических материалов, прогрессивных технологий обучения и форм организации учебно-воспитательного процесса.

Одним из направлений повышения качества образования и гуманизации дошкольного образования становится принципиальное изменение технологий воспитания и обучения. В республике широко адаптируются и внедряются технологии "Первый шаг", "Шаг за шагом", педагогические ТРИЗ-технологии М.Монтессори.

В рамках реформирования системы общего среднего образования экспериментальная работа в учреждениях образования приобретает широкий характер. В системе дошкольного образования сложился конструктивный опыт организации совместной работы ученых и практиков. Научно-практические разработки, их опытно-экспериментальная проверка и практическая реализация на всех этапах осуществляются учеными и практиками.

Построенная таким образом работа позволяет детально проанализировать проблемы, конкретизировать разработки с учетом специфики местных условий.

При организации экспериментальной работы по апробации педагогических инноваций необходимо руководствоваться "Временным положением об экспериментальной педагогической площадке в национальной системе образования", утвержденным Национальным институтом образования 19 мая 1997 года. Практическую помощь образовательным учреждениям, имеющим статус экспериментальных площадок, в создании необходимых организационно-педагогических условий для осуществления инновационной деятельности должны оказывать управления образования областных и Минского городского исполнительных комитетов. Научное руководство могут осуществлять преподаватели педагогических вузов, педколледжей, институтов повышения квалификации.

Министерство образования обращает особое внимание руководителей органов управления образованием на необходимость всемерной поддержки дошкольных учреждений в их праве на самостоятельный выбор образовательных технологий для использования в практической деятельности. Необходимо признать право сотрудников учреждений дошкольного образования на творческий поиск, на существование широкого разнообразия "авторских" детских садов.

В рамках научно-исследовательской работы по заказу Министерства образования Национальным институтом образования проводится работа по поиску вариантов дошкольного образования, разнообразных организационных форм работы с детьми в связи с различным родительским заказом.

Вариантность форм обучения и воспитания будет способствовать увеличению количества детей, которые смогут получить качественное образование на базе ДУ, что имеет существенное значение для налаживания преемственности между дошкольным и начальным общим образованием. Каждая модель должна предполагать вариантность использования в зависимости от региональной специфики, возможностей педагогического коллектива, пожеланий родителей.

Работа ДУ с детьми может быть организована по-разному: дети могут быть включены в состав недоукомплектованных групп и принимать участие в занятиях, играх и прогулках, а перед обедом родители будут забирать их домой. Для этих же детей могут быть созданы специальные группы кратковременного пребывания, в которых с ними будет проводиться полноценная образовательная работа.

В результате исследования предполагается разработка научно обоснованных подходов к оптимизации процесса развития системы дошкольного образования, а также пакета документов, обеспечивающих научно-методическое сопровождение процесса развития новых форм дошкольного образования.

Особое внимание необходимо обратить на организацию форм обучения и воспитания детей на селе. В настоящее время наиболее востребованными и перспективными являются такие формы дошкольного образования, как сезонные игровые площадки, семейные детские сады на дому, которые способствуют полному охвату детей дошкольного возраста дошкольным образованием.

Проблема детской одаренности издавна привлекает внимание общественной педагогической мысли. Особенно активизировался интерес к ней (в том числе в Беларуси, странах ближнего зарубежья) в последнее десятилетие, что обусловлено в значительной степени стремлением гуманизировать образовательную систему, отойти от ранее бытующей ориентации в образовании на "усредненного" воспитанника в данном процессе к личности конкретного ребенка.

Немалую роль в возрастании интереса к проблеме одаренных детей и их образования в Республике Беларусь играет реформирование системы образования, проводимой в нашей стране, нацеленной на развитие и формирование способностей и талантов молодого поколения. Определенные усилия для решения проблем одаренных дошкольников делаются и белорусскими учеными, в том числе авторским коллективом программы "Пралеска", представившим в обновленных вариантах национальной образовательной программы "Пралеска" (первое и второе издания) материал, адресованный для работы с одаренными детьми (издание второе, приложение № 2 "Работа воспитателя с одаренными детьми").

Поскольку основной целью введения информации об одаренных детях в базисную программу была лишь ориентация педагога на дифференцированную работу с воспитанниками, в "Пралеске" программный материал о работе с одаренными дошкольниками представлен кратко. Многие проблемы воспитания и обучения одаренного ребенка в условиях дошкольного учреждения находятся в рамках научного и методического поиска, ждут своего решения.

БГПУ им. М. Танка предполагается научное исследование по реализации проекта "Психолого-педагогические основы образования одаренных детей в дошкольных учреждениях Республики Беларусь".

Провозглашение в нашем обществе приоритета принципа единства общечеловеческих и национальных ценностей безусловно должно найти свое отражение в содержании деятельности дошкольных учреждений.

Формирование национального самосознания — это проблема освоения детьми родного языка, истории, культуры, овладение понятием "Родина". Воспитание детей на речевых и культурных традициях белорусского народа способствует сохранению моральной чистоты и является стимулом духовности. Базисной программой "Пралеска" значительное место отведено знаниям о своей Родине, родном языке, истории Родины и народа.

Вместе с тем, в республике значительно сократилось количество белорусскоязычных детских садов и групп в них. Министерством образования разрабатывается программа дополнительных мер по расширению белорусскоязычного образования, в рамках которой предложено областным управлениям образования, Минскому (городскому) управлению образования создание базовых дошкольных учреждений, а также создание экспериментальных педагогических площадок "Этносад", что позволит более эффективно решать данную проблему.

Фундаментальной предпосылкой и воспитания, и обучения детей является забота общества об их здоровье.

Рациональное питание является одним из главных факторов внешней среды, определяющим нормальное развитие ребенка, оказывает самое непосредственное влияние на состояние его здоровья.

(Працяг на 4-й стар.)

Інструктыўна-метадычныя пісьмы Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь на 2001 – 2002 навучальны год

Дошкольные учреждения

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

В дошкольных учреждениях республики сложилась определенная система питания детей, которая регламентируется "Санитарными правилами и нормами устройства и содержания детских дошкольных учреждений" № 14-31-95, руководством "Организация рационального питания детей в детских дошкольных учреждениях" № 11-14-1-2000, действующими методическими указаниями (таблицы №№ 1—6, 8—11, 15—22 "Сборника рецептур блюд и кулинарных изделий для предприятий общественного питания", технологические карты, разработанные на основании действующей нормативной документации).

Управлениями образования облисполкомов во взаимодействии с исполнительными органами власти должна быть организована системная работа по созданию условий для рационального питания детей в дошкольных учреждениях. В управлениях и отделах образования вводятся должности технолога. С 1 июля 2000 года новыми Типовыми штатами и штатными нормативами для дошкольных учреждений введены должности медицинской сестры по диетическому питанию. Создание межведомственных комиссий, деятельность которых направлена на обеспечение эффективного контроля, оказание профессиональной помощи специалистам, позволяет совершенствовать процесс организации питания детей. Проблемы организации питания должны стать предметом постоянного рассмотрения, обсуждения и принятия конкретных мер на заседаниях исполнительных комитетов, коллегий отделов, управлений образования.

В ближайшее время будет завершена разработка новой нормативной документации, регламентирующей организацию питания детей в ДУ (нормы питания, дифференцированные по возрасту, режиму пребывания детей в дошкольном учреждении, рецептуры блюд, десятидневные меню) и работа по ее согласованию с заинтересованными министерствами и ведомствами.

Нормы питания детей в дошкольных учреждениях согласованы с Министерством здравоохранения, Министерством торговли и другими заинтересованными ведомствами. В настоящее время они находятся на согласовании в Министерстве финансов. Определены дошкольные учреждения для апробации рецептур блюд. Данное научное исследование разрабатывает по заданию Министерства образования Белорусский научно-исследовательский санитарно-гигиенический институт.

Повышение квалификации медицинских сестер, медицинских сестер по диетическому питанию в межкурсовой период, поваров будет осуществляться на базе областных и Минского городского институтов повышения квалификации и переподготовки руководящих работников и специалистов образования.

Медицинские сестры, медицинские сестры по диетпитанию повышение своей квалификации в курсовой период будут осуществлять на базе медицинских училищ в соответствии с заявками областных, Минского (городского) управлений образования.

Оздоровительное направление работы дошкольных учреждений республики всегда составляло одну из наиболее сильных сторон их деятельности.

Использование и внедрение в практику вариантных программ и новых образовательных технологий и методик, в основе которых лежит личностно-ориентированная модель взаимодействия с ребенком, учет состояния его здоровья, уровня физической подготовленности, позволяет выйти на индивидуально-подгрупповую организацию проведения всех форм физкультурно-оздоровительной работы.

Несмотря на существующие трудности в материально-техническом обеспечении в ряде дошкольных учреждений различных регионов республики, важное значение приобретает создание развивающей, оздоровительной предметной среды. Оснащение физкультурных залов, площадок и групповых помещений многофункциональными модулями, тренажерами, сухими бассейнами обеспечивает двигательный режим, способствует получению оздоровительного эффекта.

Прогрессивной тенденцией функционирования дошкольных учреждений республики является создание специальных условий для проведения профилактических оздоровительных процедур: оборудование физиотерапевтических, массажных, зубоврачебных кабинетов, саун, фитобаров. Широко используются разнообразные виды оздоровительных процедур: лечебно-профилактический массаж, ингаляции, кислородные коктейли, физиотерапевтическое лечение, аэрофитотерапия (вдыхание летучих компонентов, эфирных масел), галотерапия (вдыхание мелких солевых частиц), водолечение и другие.

Реформа системы дошкольного образования, изменение критериев оценки деятельности педагога, принципиально новые подходы к организации и содержанию образовательного процесса требуют изменений в подготовке и переподготовке педагогических кадров.

Общественная значимость, качество и престиж труда педагога прямо зависят от уровня его подготовки.

Курсовые мероприятия на факультете руководящих работников и специалистов детских дошкольных учреждений Академии последипломного образования будут направлены в этом году на дальнейшее повышение квалификации специалистов дошкольного воспитания, их подготовку к работе в условиях обновления содержания и технологий работы с дошкольниками. Для специалистов дошкольных учреждений, являющихся экспериментальными площадками, пройдут курсы "Теория решения изобретательских задач: практика внедрения" (03.12.—22.12.2001г.), "Педагогическая система М.Монтессори: практика внедрения" (29.10—19.11.2001г.), "Организационно-управленческие аспекты экспериментальной деятельности дошкольных учреждений" (04.02—23.02.2002г.).

Для совершенствования управления процессами развития системы дошкольного воспитания на всех уровнях управленческой вертикали планом курсовой подготовки предусмотрены курсы для сотрудников управлений и отделов образования "Управление инновационными процессами. Разработка программы развития дошкольного образования в районе, городе" (04.02. — 23.02.2002г.), для руководителей дошкольных учреждений, работающих в режиме развития — этапные курсы (двух) "Управление инновационными процессами в дошкольном учреждении" (10.09—06.10., 26.11—22.12.2001г. и 01.04—27.04, 02.09-28.09.2002г.).

Вопросы совершенствования воспитательно-образовательного процесса и системы управления в условиях детского дома найдут свое отражение на целевых курсах директоров и заместителей директоров детских дошкольных домов (22.10—19.11.2001г.).

В целях дальнейшего совершенствования системы повышения квалификации руководителей дошкольных учреждений по вопросам организации питания в данных учреждениях предусмотрены курсы "Современные требования к организации питания в дошкольном учреждении" (13.05—25.05.2002г.).

Планом межкурсовых мероприятий предусмотрено проведение научно-практического семинара для руководителей дошкольных учреждений "Управление инновационными процессами в дошкольном учреждении", в рамках которого пройдет работа двух секций — "Управление дошкольным учреждением в режиме развития" и "Организационно-управленческие аспекты экспериментальной деятельности дошкольного учреждения" (ноябрь 2001г.). Для участия в работе семинара приглашаются руководители дошкольных учреждений, имеющие опыт эффективного управления процессами развития, организации опытно-экспериментальной работы. Отдел инновационных технологий в дошкольном образовании Академии последипломного образования до 1 ноября 2001 года принимает заявки на участие в работе семинара и консультирует и экспертирует доклады для выступлений на секционных заседаниях семинара. Кроме того, с целью дальнейшего совершенствования деятельности дошкольных учреждений по созданию развивающей предметно-игровой среды Академия последипломного образования и Белорусский научно-методический центр игры и игрушки проведут в феврале, ноябре 2002 года второй этапный семинар "Психолого-педагогические основы моделирования развивающей предметно-игровой среды дошкольного учреждения" для педагогов дошкольных учреждений, являющихся базовыми площадками по данной проблеме.

В апреле 2002 года планируется проведение семинара в форме круглого стола по теме "Организационно-управленческие аспекты деятельности дошкольных учреждений", на котором будут обсуждаться вопросы теории и практики, научно-методической деятельности в дошкольном учреждении.

В целях реализации программы создания единого образовательного пространства Республики Беларусь и Российской Федерации, совершенствования системы управления на всех уровнях образовательной системы Министерство образования совместно с Академией последипломного образования с 14 по 16 мая 2002 года планирует провести VI Международную научно-практическую конференцию "Управление качеством образования". В рамках конференции пройдет работа секции "Управление качеством дошкольного образования", а также будет представлен опыт работы дошкольных учреждений города Минска по вопросу управления качеством дошкольного образования на основе прогрессивных методик и технологий. Заявки на участие в работе секции и доклады по проблематике конференции принимаются оргкомитетом до 31 декабря 2001 года.

В межкурсовой период научно-методическую и консультационную помощь по вопросам внедрения инноваций в практику работы дошкольных учреждений, управления инновационными процессами, экспертизы инновационных образовательных проектов можно получить в отделе инновационных технологий Академии последипломного образования.

Анализ деятельности дошкольных учреждений за 2000—2001 учебный год показал, что среди дошкольных учреждений растет конкуренция, связанная прежде всего со снижением рождаемости детей. В этой связи конкурентоспособными будут те дошкольные учреждения, которые смогут предложить широкий спектр основных и дополнительных образовательных, оздоровительных услуг, сориентированных на максимальное удовлетворение запросов социума.

Дошкольное учреждение постепенно становится социокультурным центром работы с семьей в своем микрорайоне, которое предлагает организацию работы в трех направлениях:

с постоянным контингентом детей и их родителями;

с родителями и детьми, которые пользуются частичными услугами дошкольных учреждений (обучение плаванию, иностранному языку, игре на музыкальном инструменте, подготовка детей к приходу в детский сад, подготовка к школе, группы выходного дня, вечерние и т. д.);

оказание помощи по воспитанию и обучению на дому (дефектологическая помощь и другие образовательные и оздоровительные услуги).

Основными целями и задачами деятельности дошкольных учреждений в 2001— 2002 учебном году будут являться:

создание условий для обеспечения качества дошкольного образования, в основе которого лежит личностно ориентированный подход к развитию, обучению и воспитанию детей;

дальнейшая дифференциация сети дошкольных учреждений и развитие новых форм дошкольного образования с ориентацией на главного заказчика дошкольного образования — семью.

Все эти и другие проблемы и темы будут освещаться на страницах научно-методического журнала "Пралеска" (Дашкольнае выхаванне).

Управление дошкольного воспитания.
Авторы-составители: Т.М.Коростелева, Ж.М.Валенко, В.П.Тукач.

(Матэрыял друкуецца на мове арыгінала.)

Выставы

Праўда мастака Савіцкага

У Міністэрстве замежных спраў праходзіць выстава апошніх твораў Міхася Савіцкага.

Мастацкі почырк М.Савіцкага не зблытаеш ні з чым іншым. І не забудзеш яго ніколі, калі ўжо аднойчы прасякнуўся ягоным светам, калі аднойчы здрыгануўся ад ягонае мастацкай праўды, што сімвалізуе адзіную жывую пакуту ўсяго народа...

Гэтак мне йшчэ ў дзяцінстве запалі ў душу ягоныя "Лічбы на сэрцы", напісаныя ў 1974-79 гадах, народжаныя канкрэтнай — асабістай — трагедыяй, якую перажыў у гады вайны сам мастак, былы Бухенвальдскі вязень. "Танец з факеламі", "Мадонна Біркенаў", "Спяваючыя камуністы", "Вязень 32815", "Спяваючы конь"... Ніколі ўжо не забудуцца, не выдзьмуцца з маёй памяці тыя вострыя кантрасты колераў і дэталяў, тыя чаканныя выявы ахвяраў і іхніх карнікаў...

А крыху пазней — незабыўнае ўражанне ад палотнаў чарнобыльскай серыі мастака...

Хаця, шчыра кажучы, неяк нязвычна, ніякавата гаварыць пра творы Міхася Савіцкага: "пакінулі ўражанне", "выклікаюць эмоцыі" і г.д. Яны выклікаюць нешта больш, чым звычайныя эстэтычныя эмоцыі, пакідаюць след недзе на самым дне свядомасці, недзе на тым узроўні, дзе валадараць не момантавыя пачуцці, а штосьці іншае, закладзенае, пэўна, на генным узроўні. Ад іх становіцца і балюча, і сціхотна, і вусцішна... Быццам лязом па сэрцы. Так, што наўрад і ці можна ўсё гэта ўсвядоміць, прыняць пачуццём і розумам як нешта такое, што насамрэч мела месца ў чалавечай гісторыі.

Вось і ў творах, напісаных за апошнія гады, якія экспануюцца ў гэтыя дні ў холе Міністэрства замежных спраў, Міхась Савіцкі, застаючыся сабой, "частуе" нас усё той жа праўдай — трагічнай праўдай Міхася Савіцкага плюс... вялікаю філасофіяй, вялікаю чалавечай мудрасцю.

"Мастак — гэта перш за ўсё мысляр, у кожным сваім творы, вялікім і малым, ён павінен перадаць час — гэта значыць, мысліць аб быцці, характэрным для сучаснасці", — гаворыць сам Міхась Андрэевіч. І яшчэ, з ягоных жа слоў: "Мастацтва ўдасканальвае чалавечую душу — у гэтым ягоныя мэта і сэнс. Але дасягае гэтай мэты толькі праўдзівае, шчырае мастацтва".

Угледзьцеся ў "ХХ стагоддзе", заўважце гэтую д'ябальскую "гармонію" вачэй і рук: чалавека ў наручніках трымаюць нейкія дзве асобіны, каскі не даюць зазірнуць у іхнія вочы, затое колькі вачэй ззаду: і страх, і пакута, і аддадзенасць на волю лёсу... Вы заўважаеце там надзею? Я — не.

А цяпер зірніце на партрэты. У вачах і Уладзіміра Высоцкага, і абодвух Пушкіных -- усё тыя ж разгубленасць і пакута, што і ў чалавека ў наручніках, што і ў остарбайтараў з "Лічбаў на сэрцы", што і ў вачах... самога мастака.

"Зняццё з крыжа", "Забароненая зона", "ХХ стагоддзе", "Хаджэнне па водах", "Развага", "Адам і Ева" — пералік назваў кажа сам па сабе пра шлях сённяшняга пошуку Народнага мастака Беларусі.

Ягонае мастацтва ўздымае шматлікія "немагчымыя" пытанні, якія аднолькава хвалявалі і хвалююць не толькі мастакоў, але й кожнага сумленнага творцу, каму выпала жыць і тварыць у жорсткую, бесчалавечую эпоху. Ці здольнае мастацтва дзейсна ўплываць на крытычны стан свету і пэўным чынам абараніць чалавецтва, звыклае да смерцяў і войнаў? Ці можна папярэдзіць будучае насілле мастацкім увасабленнем насілля сённяшняга? Урэшце, дзе, і ці ёсць, тая мяжа, калі праўда мастацтва пераходзіць рысу гуманнасці і становіцца разбуральнай?..

Можна па-рознаму ставіцца да творчасці Савіцкага, можна спрачацца адносна некаторых ягоных мастацкіх вырашэнняў або ідэйных інтэрпрэтацый ("Высоцкага ў свой час размянялі" — датычна партрэта легендарнага спевака і акцёра; "Чалавецтва так і не навучылася" — датычна "ХХ стагоддзя" і інш.), але несумненна адно: Міхась Савіцкі даў свету свой — нечаканы і выразны — адказ на шматлікія адвечныя пытанні. Ягонае мастацтва даўно ўжо абараніла сябе ад непатрэбных, нікчэмных спрэчак. А сёння, калі ўслед за сусветнымі тэндэнцыямі многімі творцамі авалодваюць "блажэннае няведанне" і нежаданне корпацца ў "гістарычнай праўдзе", яго творчасць набывае і іншае жыццё, і іншы — сакральны — сэнс....

Мікола ЧЭМЕР.

НА ЗДЫМКАХ: Міхась Савіцкі; "Уладзімір Высоцкі"; "ХХ стагоддзе"; "Наталля Мікалаеўна і Аляксандр Сяргеевіч Пушкіны".

Фота Юрыя БОНДАРАВА.

Спорт

Эстафета памяці

Віцебскі абласны злёт пераможцаў першага этапа эстафеты памяці "Мір — у XXI век" праходзіў на вучэбным палігоне "Ласвіда" на базе в/ч 52287 на працягу дзесяці дзён. У конкурсах інсцэніраванай песні "Кастры партызанскай дружбы", турысцкай самадзейнасці, ваенізаваных гульнях і спартыўных спаборніцтвах, водным свяце "Дзень Нептуна", рыцарскім турніры, розных аперацыях і акцыях удзельнічала звыш 100 хлопчыкаў і дзяўчынак.

Ад світання да заходу сонца кожны з 10 дзён быў напоўнены святамі, дыскатэкамі, кастрамі. Юнакі таксама прынялі ўдзел у мерапрыемствах X Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар" у Віцебску. Ім не давялося сумаваць: папрацавалі яны нямала, каб заслужыць права стаць удзельнікамі злёту. Беларуская рэспубліканская асацыяцыя "Пошук", якая аб'ядноўвае 68 патрыятычных фарміраванняў моладзі з'явілася ініцыятарам і арганізатарам эстафеты памяці. Дэлегацыя БРА "Пошук" у красавіку-маі пабывала ў Смаленскай вобласці, дзе адбывалася Міжнародная вахта памяці. 1529 астанкаў загінулых воінаў выявілі і захавалі ўдзельнікі "Пошуку", знайшлі, устанавілі 78 медальёнаў 23, імені невядомых байцоў. Вясной гэтага года ваенна-пошукавы атрад РВС сярэдняй школы № 2 Наваполацка пабудаваў чатыры памятныя знакі на незарэгістраваных воінскіх пахаваннях, пабываў на мітынгах і шэсцях гарадоў-герояў Смаленска, Мінска, Брэста, у мемарыяльным комплексе "Хатынь".

Бег міру ў краіне

Міжнародную каманду бегуноў, якая ўдзельнічала ў факельнай эстафеце бег міру "Дом — адзінства Шры Чынмой" сустракалі нядаўна ў сталіцы і ў іншых гарадах краіны. Важна адзначыць, што гэта — самая працяглая факельная эстафета ў свеце. А вядомая яна тым, што заснавальнікам яе з'яўлецца знакаміты філосаф сучаснасці Шры Чынмой. Эстафета стартавала ўпершыню ў 1987 годзе. Акцыя і чатырнаццаць гадоў назад і цяпер кіруецца толькі адной мэтай — наладжваннем больш сяброўскіх адносін паміж людзьмі і народамі. І сапраўды, пад свае сцягі бег міру збірае тысячы людзей з розных краін. Аб'ядноўвае іх адзінае — імкненне данесці ідэі згоды і гармоніі ў розныя куткі зямнога шара. Беларусь таксама не стаіць у баку ад гэтага дабрачыннага руху, а далучаецца самым актыўным чынам.

Удзельнікаў бегу міру першымі сустракалі на беларускай зямлі ў Брэсце, Кобрыне, Баранавічах, дзе і закончыўся першы дзень візіту. А назаўтра каманда бегуноў наведала Стоўбцы, якія, дарэчы, абвешчаны ў нашай краіне горадам Міру. А ідэя аб прысваенні такога ганаровага статусу належыць індыйскаму філосафу і прапагандысту спорту Шры Чынмою.

Падчас знаходжання ў горадзе ўдзельнікаў факельнай эстафеты бег міру "Дом — адзінства Шры Чынмоя" адбылося ўручэнне сертыфікату і падпісанне дэкларацыі. І невыпадкова — Стоўбцы знаходзяцца недалёка ад геаграфічнага цэнтра Еўропы — у нас ёсць цяпер свой еўрапейскі Цэнтр міру. І цяпер ён будзе ўключаны ў цэлае "Сузор'е" гарадоў свету, якіх сёння амаль тысяча. І мы можам ганарыцца гэтым.

А наступным пунктам была сталіца. У вызначаны час на плошчы Перамогі, у ліку іншых, выхаванцы школ рыхтаваліся да ўрачыстай сустрэчы інтэрнацыянальнай каманды, у якую ўваходзілі прадстаўнікі Аўстрыі, Германіі, Венгрыі, Славакіі, Славеніі, Партугаліі, Украіны, Чэхіі, Вялікабрытаніі, Галандыі, Югаславіі. На плошчы іх чакаў гасцінны прыём: кветкі, традыцыйныя хлеб-соль.

Вітаючы ўдзельнікаў эстафеты бег міру, старшыня Беларускага фонду міру, Міжнародны пасол, удзельнік XIX Алімпійскіх гульняў у Мехіка, чэмпіён Еўропы, прафесар Марат Ягораў акцэнтаваў увагу на тое, што бег міру з'яўляецца ўвасабленнем мары людзей Зямлі захаваць свяшчэнны дар жыцця.

Вечарам таго ж дня ўдзельнікі эстафеты сустрэліся з прадстаўнікамі маладзёжных і міратворчых арганізацый.

Перад адбыццём бегуноў са сталіцы на прэс-канферэнцыі яны расказалі, што для іх асабіста азначае міратворчая эстафета.

У гэтым марафоне можна выдзеліць два аспекты, — гаворыць Келвін Шэрынгтон з Вялікабрытаніі. Па першае, бег — гэта эфектыўны сродак для падтрымання здароўя кожнага індывідуума. І, акрамя фізічнага аспекту, эстафета нясе міратворчую функцыю. Калі інтэрнацыянальная каманда бяжыць праз многія краіны, яна з'яўляецца жывым увасабленнем ідэі вышэйшай гармоніі. Так што бег — практычнае ажыццяўленне гэтага высакароднага пачынання.

Пранёсшы факел праз Заслаўе, Смаргонь, Маладзечна, бегуны накіраваліся ў Літву. Закончыцца ж акцыя ў кастрычніку ў Будапешце.

Пётр ШУБЯНОК.

Галоўны рэдактар Аляксандр Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Рэгістрацыйны нумар 197.

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 36-91-42; намеснікаў галоўнага рэдактара — 36-40-63; бухгалтэрыі — 36-53-22; рэкламы — 36-40-63; аддзелаў: школ — 36-43-62; праблем выхавання, навукі — 36-43-71, 36-90-63; інфармацыі —36-40-63; ВНУ і тэхнікумаў — 36-44-25; прафтэхадукацыі, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас, нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.

Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкі не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аб'явы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах.

Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказны дзяжурны Уладзімір НОВІК.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220041, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Замова №4478
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 8.8.2001 г. у 18.10
Наклад 30.000 паасобнікаў.